

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

ÇOCUK KİTAPLARI SEÇİMİNDE ANNE BABALARIN VE OKUL ÖNCESİ
ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
SERPİL SAÇKESEN

ANKARA- 2008

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

ÇOCUK KİTAPLARI SEÇİMİNDE ANNE BABALARIN VE OKUL ÖNCESİ
ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
SERPİL SAÇKESEN

Danışman :
Prof. Dr. Fatma ALİSİNANOĞLU

ANKARA- 2008

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Serpil SAÇKESEN'in Çocuk Kitapları Seçiminde Anne Babaların ve Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görüşlerinin İncelenmesi başlıklı tezi 16.06.2008 tarihinde jürimiz tarafından Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye

(Tez Danışmanı): Prof. Dr. Fatma ALİSİNANOĞLU

Üye : Prof. Dr. M. Hacer GÖNEN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Fatma TEZEL SAHİN

Üye :

Üye :

ÖN SÖZ

Bu araştırmanın Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmasında birçok değerli insanın katkısı bulunmuştur.

Araştırmanın planlanmasında uygulanması ve sonuçlandırılması kısımlarında büyük katkısı olan, yol göstermesinin yanı sıra desteği ve güveniyle her zaman yanımda olan danışmanım Prof. Dr. Fatma ALİSİNANOĞLU'na sonsuz teşekkür ve minnetlerimi sunarım.

Araştırmanın istatistiki ve diğer bölümlerinde yardımlarını esirgemeyen, Sayın Dr. Emre ÜNAL hocama her zamanki yardım sever ve hoşgörülü tutumundan dolayı ve harcadığı zaman ve emek için minnetlerimi sunarım, teşekkür ederim.

Çalışmamın gerçekleştirilmesinde sevgi, sabır, anlayış ve zamanlarını esirgemeyen, her türlü yardım ve desteği sağlayan ailem; annem Canan, babam Ümit, kardeşlerim Sema ve Vuslat SAÇKESEN, dayım Cihan AKYILMAZ, halam İnci SAÇKESEN ve amcam Adnan SAÇKESEN'ne sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

ÖZET

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN VE EBEVEYNLERİN ÇOCUK KİTABI SEÇİM (3-6 YAS) KRİTERLERİ

Saçkesen, Serpil
Yüksek Lisans, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Fatma ALİSİNANOĞLU
Nisan-2008

Okul öncesi öğretmenlerinin ve anne babaların çocuk kitaplarının belirlenmesinde kullandıkları kriterlerin tespiti araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Uzman görüşleri doğrultusunda hazırlanan “Okul Öncesi Öğretmeninin ve Ebeveynlerin Çocuk Kitabı Seçim(3-6 yaş) Kriterleri Ölçeği”nin geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılarak kullanılmıştır. 21 sorudan oluşan bu anketle birlikte öğretmenler için 7, ebeveynler için 6 sorudan oluşan kişisel bilgi formları da uygulanmıştır.

Araştırmanın evrenini Samsun ili ve ilçelerindeki anaokulları ve ilköğretim bünyesindeki anasınıflarındaki çocukların öğretmenleri ve ebeveynleri oluşturmaktadır. Örneklem random yöntemiyle belirlenerek 871 ebeveyn ve 97 anasınıfı öğretmeninden oluşmaktadır.

Araştırmada alt problemler doğrultusunda, çocuk kitabı seçiminde ebeveynlerin ve öğretmenlerin kriterleri belirlenmeye çalışılmıştır.

ABSTRACT

THE PRESCHOOL TEACHERS' AND PARENTS CRITERIA IN CHOOSING CHILDREN BOOKS (3-6 YEARS)

Saçkesen, Serpil
Master, Early Childhood Education Programme
Advisor : Prof. Dr. Fatma ALİSİNANOĞLU
April, 2008

The aim of this research is to detect the preschool teachers' and parents' criteria in choosing children books.

"The Scale of Preschool Teachers' and Parents' Criteria in Choosing Children Books (3-6 years)" was prepared by testing its validity and credibility with the guidance of experts. With this scale composed of 21 questions, additional personal information forms are applied to teachers and parents consisting of 7 questions for teachers and 6 questions for parents.

The total field under survey is composed of the teachers and parents of the children in the preschool institutions of the city Samsun and its nearest districts. The questionnaire was applied to a number of 871 parents and 97 preschool teachers by using random sampling method.

During this research, in the course of subordinate problems, the criteria of teachers and parents in deciding childrens books have been attempted to be determined.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA

SAYFASI.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	v

1.BÖLÜM.....	1
--------------	---

I.GİRİŞ.....	1
--------------	---

1.1. Problem Durumu.....	3
1.2. Alt Problemler.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı.....	4
1.4. Araştırmanın Önemi.....	5
1.5. Varsayımlar.....	6
1.6.Sınırlılıklar.....	6
1.7. Tanımlar.....	6

II. BÖLÜM.....	7
----------------	---

2. Kuramsal Çerçeve.....	7
--------------------------	---

2.1. Çocuk Kitapları.....	7
2.2. Çocuk Edebiyatı.....	10
2.2.1. Masal.....	12
2.2.2. Hikaye.....	15
2.2.3. Çizgi Romanlar.....	16
2.2.4. Resimli Kitaplar.....	16
2.2.5. Müracaat Eserleri ve Fen Kitapları	18
2.2.6. Biyografi	18
2.3. Çocuk Kitaplarının Özellikleri.....	19
2.3.1. Fiziksel Özellikleri.....	19
2.3.1.1.Büyüklik.....	19

2.3.1.2.Kağıt Cinsi.....	20
2.3.1.3.Punto ve Sayfa Düzeni.....	21
2.3.1.4.Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretleri.....	21
2.3.1.5.Kapak ve Cilt.....	22
2.3.1.6.Resim.....	23
2.3.2. İçeriksel Özellikleri.....	23
2.3.2.1.Tema.....	24
2.3.2.2.Konu.....	25
2.3.2.3.Karakter.....	25
2.3.2.4.Plan.....	27
2.3.2.5. Dil-Üslup.....	28
2.4. Resimli Çocuk Kitabında Seçim.....	28
2.5. Konuyla ilgili araştırmalar.....	32
III. BÖLÜM.....	34
3. Yöntem.....	34
3.1.Araştırmanın Modeli.....	34
3.2. Evren ve Örneklem.....	34
3.2.1. Evren.....	34
3.2.2. Örneklem.....	35
3.3.Verilerin Toplanması.....	35
3.4.Verilerin Analizi.....	39
IV. BÖLÜM.....	41
4. Bulgular ve Yorum.....	41
4.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgular.....	41
4.1.1. Birinci Alt Problem: Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul Türünün Çocuk Kitapları Seçerken Dikkat Ettikleri Kriterlere Etkisi Bulunmakta Mıdır?.....	42

4.1.2. İkinci alt Problem: Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerinin, Çocuk Kitapları Seçerken Dikkat Ettikleri Kriterlere Etkisi Bulunmakta Mıdır?.....	46
4.1.3. Üçüncü Alt Problem: Öğretmenlerin Çalıştıkları Yaş Grubunun Çocuk Kitapları Seçerken Dikkat Ettikleri Kriterlere Etkisi Bulunmakta Mıdır?.....	48
4.1.4. Dördüncü Alt Problem: Öğretmenlerin Çocuk Edebiyatı Dersi Alıp Almamalarının Çocuk Kitapları Seçerken Dikkat Ettikleri Kriterlere Etkisi Bulunmakta Mıdır?.....	51
4.1.5. Beşinci Alt Problem: Öğretmenlerin Kitap Köşesine Kitap Alırken Kimin Karar Verdiğinin Çocuk Kitapları Seçerken Dikkat Ettikleri Kriterlere Etkisi Bulunmakta mıdır?.....	53
4.1.6. Altıncı Alt Problem: Öğretmenlerin Okullarına Hangi Sıklıkla Kitap Alındığının, Çocuk Kitapları Seçerken Dikkat Ettikleri Kriterlere Etkisi Bulunmakta Mıdır?.....	55
4.1.7. Yedinci Alt Problem: Öğretmenlerin Kitap Köşelerinde Ne Sıklıkla Değişiklik Yaptıklarının Çocuk Kitapları Seçerken Dikkat Ettikleri Kriterlere Etkisi Bulunmakta Mıdır?.....	57
4.1.8. Sekizinci Alt Problem: Ebeveynlerin Öğrenim Durumunun Çocuk Kitapları Seçerken Dikkat Ettikleri Kriterlere Etkisi Bulunmakta Mıdır?.....	59
4.1.9. Dokuzuncu Alt Problem: Ebeveynlerin Mesleklerinin Çocuk Kitapları Seçerken Dikkat Ettikleri Kriterlere Etkisi Bulunmakta Mıdır?.....	63
4.1.10. Onuncu Alt Problem: Ebeveynlerin Gelir Düzeylerinin Çocuk Kitapları Seçerken Dikkat Ettikleri Kriterlere Etkisi Bulunmakta Mıdır?.....	66

4.1.11. On Birinci Alt Problem: Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden Çocuk Sayısının Çocuk Kitapları Seçerken Dikkat Ettikleri Kriterlere Etkisi Bulunmakta Mıdır?.....68

4.1.12. On İkinci Alt Problem: Ebeveynlerin Çocuklarına Kaç Yaşındayken Çocuk Kitapları Almaya Başladıklarının Çocuk Kitapları Seçerken Dikkat Ettikleri Kriterlere Etkisi Bulunmakta Mıdır?.....69

V. BÖLÜM.....72

5. Sonuçlar ve Öneriler.....72

5.1. Sonuç.....72

5.2. Öneriler.....76

KAYNAKÇA.....77

EKLER

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Okul Öncesi Öğretmenlerinin ve Ebeveynlerin Çocuk Kitabı Seçim(3-6 yaş) Kriterleri Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analizi (Döndürülmüş Temel Bileşenler Analizi)	
Sonuçları.....	37
Tablo 2. Örnekleme Alınan Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul Türüne Göre Dağılımları Gösteren Tablo.....	42
Tablo 3. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul Türüne Göre Kitap Seçim Kriterleri ve Bu Kriterleri Oluşturan Alt Boyutlara İlişkin Kruskal Wallis H Testi Tablosu.....	43
Tablo 4. Örnekleme Alınan Öğretmenlerin Çalışma Sürelerine Göre Dağılımları Gösteren Tablo.....	46
Tablo 5. Öğretmenlerin Meslekî Kıdemlerine Göre Kitap Seçim Kriterleri ve Bu Kriterleri Oluşturan Alt Boyutlara İlişkin Kruskal Wallis H Testi Tablosu.....	47
Tablo 6. Öğretmenlerin Çalıştıkları Yaşlara Göre Çalışma Sürelerini Gösteren Tablo.....	48
Tablo 7. Öğretmenlerin Çalıştıkları Yaş Gruplarına Göre Kitap Seçim Kriterleri ve Bu Kriterleri Oluşturan Alt Boyutlara İlişkin Kruskal Wallis H Testi Tablosu.....	49
Tablo 8. Öğretmenlerin Eğitimleri Sırasında “Çocuk Edebiyatı” Dersi Alıp Almadıklarının Göre Kitap Seçim Kriterleri ve Bu Kriterleri Oluşturan Alt Boyutlara İlişkin Mann Whitney U Testi Tablosu.....	51

Tablo 9. Öğretmenlerin Kitap Köşesindeki Kitapları Alırken Kimin Karar Verdiğine Göre Kitap Seçim Kriterleri Ve Bu Kriterleri Oluşturan Alt Boyutlara İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	53
Tablo 10. Öğretmenlerin Okullarına Hangi Sıklıkla Kitap Alındığına Göre Kitap Seçim Kriterleri Ve Bu Kriterleri Oluşturan Alt Boyutlara İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	55
Tablo 11. Öğretmenlerin Kitap Köşelerinde Ne Sıklıkla Değişiklik Yaptıklarına Göre Kitap Seçim Kriterleri Ve Bu Kriterleri Oluşturan Alt Boyutlara İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonucu.....	57
Tablo 12. Örnekleme Alınan Ebeveynlerin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımları.....	59
Tablo 13. Ebeveynlerin Öğrenim Durumuna Göre Kitap Seçim Kriterleri Ve Bu Kriterleri Oluşturan Alt Boyutlara İlişkin Kruskal Wallis H Testi Tablosu.....	60
Tablo 14. Örnekleme Alınan Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Dağılımları.....	63
Tablo 15. Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Kitap Seçim Kriterleri Ve Bu Kriterleri Oluşturan Alt Boyutlara İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	64
Tablo 16. Ebeveynlerin Gelir Düzeylerine Göre Kitap Seçim Kriterleri Ve Bu Kriterleri Oluşturan Alt Boyutlara İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Tablosu.....	66

Tablo 17. Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden Çocuk Sayısına Göre Kitap Seçim Kriterleri Ve Bu Kriterleri Oluşturan Alt Boyutlara İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....68

Tablo 18. Ebeveynlerin Çocuklarına Kaç Yaşındayken Çocuk Kitabı Almaya Başladıklarına Göre Kitap Seçim Kriterleri Ve Bu Kriterleri Oluşturan Alt Boyutlara İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....70

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ

Ülkemizde artık önemi ve gerekliliği kavranmış olan okul öncesi eğitimin, tüm yurt genelinde yaygınlaştırılması, eğitimin kalitesinin arttırılmasında ve etkinleştirilmesinde vazgeçilmez bir unsur olacaktır. Okul öncesi eğitimin gelişimi, bu eğitim sürecinde çocuğa gerekli alışkanlıkların, bilginin ve kişilik gelişiminin verilmesinde kitaplar en önemli araçlardır(Akın,1998). Sağlıklı bir toplum sağlıklı bireylerden oluşur. Bireylerin tüm yönleriyle sağlıklı olabilmesi ise çocukların gelişimine ve eğitimine önem vermekle sağlanır (Semenoğlu, 2001).

“Çocuklar, ailenin ve toplumun istikbalidir. Her toplum; çocuklarının, beden, duygu, zihin gelişimi bakımından sağlıklı bir kişiliğe sahip olmalarını, hayata başarılı olarak katılmalarını sağlayacak şekilde yetişmelerini ister. Bu yetişmede okul öncesi eğitimin önemi büyüktür.” (Ural, 1986).

İnsan yaşamı; bebeklik, çocukluk, gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık dönemlerinden oluşmaktadır. Bu dönemlerin her birinde insanın düşünsel, ruhsal ve bedensel yapısı önemli farklılıklar göstermektedir. Her dönem birbiriyle bağlantılıdır. Bir dönem bir öncekinin devamıyken, diğerinin başlangıcıdır. Bu nedenle insanın dünyaya geldikten sonraki ilk dönemi olan bebeklik ve çocukluk, temel alışkanlıkların elde edilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu temel alışkanlıklardan biri de okuma alışkanlığıdır ki, bu da çocuğa kitap sevgisinin aşılması ile olur. Kitap sevgisinin aşılması ise çocuğun zevk alacağı, nitelikli kitapların sunulmasıyla olur (Kocabaş, 1999).

Çocuklar kitapla ilk karşılaştıklarında, çoğunlukla bol resimli, renkli kitaplara ilgi göstermektedirler. Çevrelerinde gördükleri nesneleri, canlıları, bitkileri, hayvanları yansıtan kitaplar onlara ilginç gelmektedir. Bu kitaplar, çocuklara yeni bilgiler verirken; kitabı ve okumayı sevdirecek, okuma alışkanlığının oluşmasına neden olmaktadır. Çocuklar için çok iyi düşünülmüş hazırlanan ve sanatsal yönden nitelikli çocuk kitapları, çocuğun davranışlarını olumlu etkilemektedir. Çocuğu etkileyen resimler, akıcı ve duru bir anlatım, iyi bir kalitede kağıt, yanlışsız ve okunaklı baskı gibi unsurlar, çocuk kitabının değerini ortaya koymaktadır. Çocuk çoğu zaman kendinden de bir şeyler bulduğu kitaplardan büyük zevk duyarak, onları benimsemektedir (Gürler,1999).

Anne babanın kitap okurken yaptığı ağız hareketlerini, yüz ifadelerini, bedenlerinin duruşlarını, değişen ses tonlarını izleyen çocuklar, onlar gibi davranmaya çalışmaktadırlar. Küçük çocuklar kendilerine verilen dergi, gazete ve kitapların sayfalarını karıştırmak, anne – babaları gibi davranarak onları okumak istemektedirler (Demiray, 1979).

Normal bir büyüme ve gelişme gösteren çocuğun doğal ihtiyaçları yanında birtakım ruhsal ihtiyaçları da vardır ki bunlar öz bakımından hiç değişmeden sürüp gidecektir. Bu ihtiyaçları karşılamada sözlü ve yazılı eserlerin payı büyük olacaktır (Oğuzkan, 2001; Nas, 2002).

Kitap okuma etkinlikleri, çocuklara edebiyatı tanıtır ve sevdirmek amacı ile yapılmaktadır. Çocukluk döneminde edebiyatla ilgili olarak atılan temeller ne kadar kuvvetli ve sağlam olursa, ileride edebiyatla olan birliktelik o kadar kuvvetli olacaktır (Akın, 1998).

Dört – altı yaş arasında; çocuğun arkadaşları ile birlikte okunan kitabı dinlemesi, dinlediği kitapla ilgili soruları yanıtlaması, aynı öyküden başka öyküler çıkarmayı öğrenmesine; arkadaşlık ilişkilerine, bir arada yaşama ve çevreye uyum sağlama yeteneğine yani zekasını geliştirmesine yardımcı olur (Alpay, 1985).

Okul öncesi dönem çocuklarının edebiyatı tanıyabilmeleri için, edebiyatın onlara okunması ya da dramatik, görsel, işitsel yollarla sunulması gerekmektedir. Edebiyat, sözel olarak öğretmen tarafından her gün çocuklarla paylaşılmalıdır. Öğretmen, dilin ne kadar etkili bir şekilde kullanılabileceği zevkini çocuklara gösterme şansına sahiptir (Akın, 1998).

Kitap sevgisini okul öncesinde kazanan çocuk, sonrasında iyi bir okuyucu olur. Resimli kitap, okul öncesi ve ilkokul çağlarında, çocuğu dil ve resimle uyarmasının yanı sıra onun gelişmesini sağlayabilir; kitap, çocuğun iç çatışmalarını yenmesi ve topluma uyumunda yardımcı olabilir (Nas, 2002).

Buradan da anlaşılabileceği gibi çocuk kitapları, çocukların şimdiki ve gelecek yaşamlarında önemli bir yere sahiptir. Ancak, kitabın çocuğa faydalı olabilmesi için, kitap seçiminin çocuğa sunumunun çok önemli olduğu ve kriterlerinin belirlenmesinin gerektiği anlaşılmaktadır.

1.1. Problem Durumu

Okul öncesi öğretmenlerinin ve ebeveynlerin çocuk kitabı(3-6 yaş) seçiminde dikkat ettikleri ölçütler nelerdir?

1.2. Alt Problemler

1. Öğretmenlerin mezun oldukları okul türünün çocuk kitapları seçerken dikkat ettikleri kriterlere etkisi bulunmakta mıdır?
2. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin, çocuk kitapları seçerken dikkat ettikleri kriterlere etkisi bulunmakta mıdır?
3. Öğretmenlerin çalıştıkları yaş grubunun çocuk kitapları seçerken dikkat ettikleri kriterlere etkisi bulunmakta mıdır?
4. Öğretmenlerin çocuk edebiyatı dersi alıp almamalarının çocuk kitapları seçerken dikkat ettikleri kriterlere etkisi bulunmakta mıdır?

5. Öğretmenlerin kitap köşesine kitap alırken kimin karar verdiğinin çocuk kitapları seçerken dikkat ettikleri kriterlere etkisi bulunmakta mıdır?
6. Öğretmenlerin okullarına hangi sıklıkla kitap alındığının, çocuk kitapları seçerken dikkat ettikleri kriterlere etkisi bulunmakta mıdır?
7. Öğretmenlerin kitap köşelerinde ne sıklıkla değişiklik yaptıklarının çocuk kitapları seçerken dikkat ettikleri kriterlere etkisi bulunmakta mıdır?
8. Ebeveynlerin öğrenim durumunun çocuk kitapları seçerken dikkat ettikleri kriterlere etkisi bulunmakta mıdır?
9. Ebeveynlerin mesleklerinin çocuk kitapları seçerken dikkat ettikleri kriterlere etkisi bulunmakta mıdır?
10. Ebeveynlerin gelir düzeylerinin çocuk kitapları seçerken dikkat ettikleri kriterlere etkisi bulunmakta mıdır?
11. Ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocuk sayısının çocuk kitapları seçerken dikkat ettikleri kriterlere etkisi bulunmakta mıdır?
12. Ebeveynlerin çocuklarına kaç yaşındayken çocuk kitapları almaya başladıklarının çocuk kitapları seçerken dikkat ettikleri kriterlere etkisi bulunmakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Araştırmada, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin ve ebeveynlerin çocuk kitabı(3-6 yaş) seçiminde dikkat ettikleri ölçütlerin belirlenmesi, genel amaç olarak belirlenmiştir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Günümüzde, özellikle görsel medyanın neredeyse yaşamın her anını kapsamaması, aile yaşantısının başköşesine oturması, magazin dünyasının, aile hayatının bir parçası haline gelmesi, kalitesiz ve izlenme kaygısından başka bir şey düşünmeyen yapımcıların anlamsız dizi ve programlarla insanların hayatını etkilemesi, toplumun büyük bir sorunu haline gelmiştir. Yozlaşan kültürümüz, unutulmuş güzel geleneklerimiz, hem sosyal hem kültürel yapıyı bozmakta ve giderek onarılamaz bozuk bir yapıya dönüştürmektedir. İşte bu durumda ne yapılabilir? Yapılacak şey, etkin ve kaliteli eğitimin, toplumun bozulan yapısını onarmaya yönelmesidir. Yetmiş milyonluk koca bir ülkede, altı milyon toplam gazete ve dergi okuyucusu varsa burada ters bir durum var demektir. Zaten okuyanı az bir toplum olmamızı, son yıllarda tv daha da teşvik etmiş, artık neredeyse hayatımızı tv yönlendirir hale gelmiştir. Bu durum daha çok da yeni yetişen genç nüfusu etkilemektedir.

Okul öncesi eğitimin ne kadar önemli olduğu burada gündeme gelmektedir. Yeni yetişen genç nüfusumuzu eğitmeye, yaygın ve etkin okul öncesi eğitimle başlamalıyız. Böylece hem tv'nin hem yozlaşan sosyal yapının etkisinden, çocuklarımızı okumaya-kitaba yönlendirerek kurtarabiliriz. Ancak bu şekilde Cumhuriyetimizin kuruluşuyla başlayan okuma seferberliğinin yararlı sonuçlarına ulaşabiliriz. Okul öncesi dönemde çocuk edebiyatının önemsenmesi, çocuğun kitapla tanışması, kitabı sevmesi, daha hazırlıklı olarak yaşama başlamasını sağlayacaktır. Burada ailelerin ve okul öncesi öğretmenlerinin rolü de çok önemlidir.

Araştırma sonucu tespit edilecek kriterler, eğitimin temelini oluşturan okul öncesi döneminde, kitapların nasıl seçileceğini, nasıl kullanılacağını, çocuk kitaplarının nasıl olması gerektiğini(içerik, fiziki yapı vs...) bu konuda anne-babalara ve okul öncesi öğretmenlerine düşen görevlerin neler olduğunu belirleyecektir. Bu belirlenen özelliklerin okul öncesi eğitiminde seçilecek

kitapların nasıl olması, nasıl kullanılması gerektiği konusunda yol gösterici, en azından fikir verici olması araştırmanın önemini oluşturmaktadır.

1.5. Varsayımlar

Araştırmada kullanılacak olan “Okul Öncesi Öğretmeninin ve Ebeveynlerin Çocuk Kitabı(3-6 yaş) Seçiminde Dikkat Ettikleri Ölçütleri Belirleme Ölçeği”, öğretmenlerin ve ebeveynlerin çocuk kitapları konusundaki seçimlerini ölçmektedir.

Okul öncesi öğretmenleri ve aileler, ölçekleri yanıtlarken objektif davranmışlardır.

1.6. Sınırlılıklar

Araştırma 2006-2007 yılında Samsun il merkezindeki ve ilçelerindeki, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında, 3–6 yaş grubunda görev yapan öğretmenler ve eğitim kurumlarına devam eden çocukların ebeveynleriyle sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Okul Öncesi Eğitim: 0-72 aylık çocukların gelişim düzeyleri ve bireysel farklılıkları göz önüne alınarak, zengin uyarıcılarla desteklenen bir çevrede, bilişsel, bedensel, duygusal ve sosyal yönden geliştirecek ve ilköğretime hazırlayacak bir eğitimidir (MEB, 1993).

Resimli Kitaplar: 1-7 yaşları arasındaki çocuklar için hazırlanmış olan kitaplar “Resimli Kitaplar” adı altında toplanır (Sofuoğlu/Gönen, 1979).

II. BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde “Çocuk Kitapları” adı altında “Resimli Çocuk Kitapları” incelenmiştir.

2.1. Çocuk Kitapları

Okuma alışkanlığı çocuklukta kazanılır. Çocuk kitapları, kitap okumayı bilmeyen çocuğa önce kitabı, sonrasında da okumayı sevdirebilir. Çocuk kitaplarının en büyük ve önemli özelliklerinden biri de, çocuğa kitap dünyasının kapılarını açmasıdır. Konusu, dili ve resimleriyle uyarılan çocuklar, kitap dostu ve kitap okumayı seven yetişkinler olarak büyürler. Fiziksel anlamda da sanat eğitimleri için bir ilktir çocuk kitapları. Çocuk farkında olmadan bu kitaplardaki çizgi, şekil, renk uyumu ve kompozisyon gibi estetik değer yargıları kazanmaya başlar (Şirin, 1989).

Çocukların gelişimlerine bulundukları katkılar göz önünde bulundurulduğunda, bu kitapların özelliklerine de hassasiyetle dikkat edilmesi gerektiği anlaşılabacaktır.

Çocukların yaşlarına göre bu kitaplar farklı özellikler içerecektir. Bunları şöyle sıralayabiliriz;

1-2-3 yaş: Yarı oyuncak, yarı kitaptır. Konu içermeyen eşya, insan, hayvan kitaplarıdır.

4-5 yaş: Gerçekçi öykülerden oluşmaya başlar. Mekan gerçektir. Puntolar iri olmalı, resimler konuyu anlatmalı. Bu yaş çocukları, kendilerine resimli öyküler okunmasından hoşlanır.

6-7 yaş: Kitabın ana fikri, konunun mesajı olmalı, metin uzun olmamalı. Bu yaş çocukları, doğa, hayvan ve diğer çocukların da içinde yer aldığı bol resimli kısa öykülerden zevk duyarlar. Bu dönem, bir çocuğun okumaya olan ilgisini kamçulamak için en uygun dönemdir. Çocuk için başlangıçtaki ihtiyaçları sınırlıdır, fakat yaşı ilerledikçe, birçok kimse için ortak olan temel ihtiyaçların alanı genişler ve toplumsal bir nitelik kazanır. Çocuk, toplumsal tutum ve kişisel mutluluğu arasındaki dengeyi sağlamaya çalışırken, kitaplar bu konuda yol gösterici olarak işlev görür (Oğuzkan, 2001).

Çocuk kitapları hareketlerle dolu olduğu için, kahramanların yeneceği engellerinin olmasını, yatıştırılacak mücadelelerinin olmasını, kazanmak, başarmak için zor amaçlarının olmasını ister çocuk. Çocukların mizah anlayışlarını geliştiren, onlara sağlam ve gerçekçi inançlar aşılayan konular seçilmelidir. Çocuk kitapları, konu bakımından geniş bir yelpazeyi kapsar. Bunları kendi isteklerini gerçekleştirmek, ilişkiler, mizah ve nostalji, hayvanların, bebeklerin ve ebeveynlerin içinde bulunduğu kitaplar olarak söyleyebiliriz. Ayrıca yetişkin insanların dünyasını da öğreten farklı kitaplar, ilk yazıya başlama kitapları ya da aletlerin işleyişini anlatan resimli kitaplar, çocuğun tanıdığı şeyler, hayvanlar, çocuklar, evler, makineler, insanlar, oyuncaklar hakkında olabilir (Akın, 1998).

Çocuk kitapları, çocukların iç denetimlerini geliştirmelerine katkı sağlar. İkili ilişkilerde çıkan sorunların öncelikle konuşarak çözümlenebileceği sezdirilebilir. Bu kitaplarda çocuğun tanıdığı olaylardan seçilmiş durumların yer alması tercih edilir ayrıca verilen bilgiler doğru olmalıdır. Çocukların algısal-kavramsal gelişimlerini destekleyerek onlarda benlik kavramının ve güven duygusunun oluşumuna katkı sağlar. Bu kitaplar her türlü siyasi dini telkinlerden de arındırılmış olmalıdırlar (Oğuzkan, 2001).

Çocukların duyumsal araştırmalarını cesaretlendirmede kitaplar çok popülerdir. Özellikle bebeklik sonrası dönemde, bu daha da ortaya çıkmaktadır. Çocuk kitapları, açılınca genişleyen veya resimsel şekillere dönüşen yapılarda

olabilir. En popüler olanları ise ayrılabilir notlar veya mektuplar içeren, kitabın ötesinde hikayenin daha da eğlenceli hale gelmesini sağlayan özelliklere sahiptir. Erken çocukluk döneminde, çocukların kitapla ilk karşılaşması, genelde bir yetişkinin sıcak kucağında ve tamamıyla güven içinde olur (Whitehead, 1990).

Çocuklar için hazırlanan kitaplar, çocuğa kitap okuma sevgisini aşılayanın yanı sıra, çocuğun öğrenmesini kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Aynı zamanda çocukların bilgilerini de pekiştirmekte ve geliştirmektedir. Günümüzde çocuk kitapları, çocuğun ilgisini çekebilecek her alanla yarış halindedir. Çocuğun eğitiminde en iyi sonucun alınması için yazar ve çizerler bu konuda gerekli önlemleri almaya ve gelişmeleri takip etmeye gayret göstermişlerdir (Kartal, 2004; Tuncer, 1974).

Çocuğun kişiliğinin oluşmasında onun gördüklerinin, işittiklerinin ya da yaşadıklarının yanında “kitap”ın da bir yeri olduğu söylenebilir. Bu nedenle, kitap okuma, çocuğun eğitimi üzerinde en önemli etki yapan çevresel etkenlerden biri olarak kabul edilebilir (Binbaşoğlu, 2003).

İlerleyen yaşlarda çocuklarda okumaya karşı bir ilgi uyanması ve okuma alışkanlığının oluşması için, okul öncesi dönemdeki çocuğun yaşamında da kitabın, önce bir oyuncak sonra da yönlendirici bir araç olarak önemli bir yeri bulunmaktadır (Kıbrıs, 2000).

Kitaplar, çocukların kendi kendilerine anlamalarına ve bilgilerini arttırmalarına, yaşadıkları dünyayı ve insanları tanımalarına yardımcı olacaktır. Çocuklara göre ve iyi kitaplar sağlamak onların, eğitimsel ve kültürel gelişimleri için bir gerekliliktir (Kocabaş, 1999).

2.2. Çocuk Edebiyatı

Çocuk edebiyatı, 2-14 yaş arası çocukların ihtiyacını karşılayan, bu yaşlardaki kişilerin hayal, duygu ve düşüncelerine yönelik sözlü ve yazılı bütün eserleri kapsar (Tür ve Turla, 1999).

Çocuk edebiyatını tanımlarken Oğuzkan ise öncelikle “çocuk” ve “edebiyat” tanımlarını açıklamıştır. Edebiyat; düşünce, duygu ve hayallerin, söz ve yazı halinde, güzel ve etkili bir şekilde anlatılması sanatıdır. Çocuk ise bebeklik çağı ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan insan olarak tanımlanmıştır. Çocuk edebiyatı ise çocukluk çağındaki kişilerin hayal, duygu ve düşüncelerine dönük yazılı ve sözlü tüm eserleri kapsayan, usta yazarlar tarafından özellikle çocuklar için yazılmış olan ve üstün sanat nitelikleri taşıyan eserlere verilen genel addır (Oğuzkan, 2001).

Çocuk edebiyatı, henüz yetişkin olmayan ve yetiştirilmesi gereken, toplumumuzun en genç üyelerinin düşünce dünyasına seslenebilecek sözlü ve yazılı ürünlerin tümüne verilen isimdir (Ciravoğlu, 1998).

Açık bir şekilde çocuklar için yazılmış bir edebiyat, sadece son 100–200 yıl içinde ortaya çıkmış olsa da kökleri çok derinlere inmektedir. Dünyadaki tüm edebiyat eserleri sözlü olarak bir nesilden diğerine aktarılacak şekilde ortaya çıkmıştır. O zamanlarda çocuk ya da yetişkin edebiyatı diye bir ayrım gözetilmeksizin hem çocuklar hem de yetişkinler aynı edebiyat eserleriyle eğleniyorlardı ve bu dönemde anlatılan mitler, efsaneler, fabllar ve epikler bütün edebiyatı oluşturmaktaydı (Russell,2001). Çocuk edebiyatı alanı dünya çapında gelişme göstermiştir. Özellikle çocuk edebiyatına duyulan saygının artmasıyla beraber son 50 yılda bu edebiyatın hız kazandığını söyleyebiliriz. Çocuk edebiyatını, çocukların kullanabilecekleri bir araç olarak sunmak dünyayı, büyüklerinin dünyasından daha iyi bir hale getirebilmek için çok önemlidir (Russell, 2001).

Normal büyüme ve gelişme gösteren bir çocuğun, doğal ihtiyaçları yanında ruhsal ihtiyaçları da bulunmaktadır ve bu ihtiyaçların karşılanmasında sözlü ve yazılı eserlerin payı büyüktür (Oğuzkan, 2001).

Yetişkinler edebiyatında ele alınan eserlerin çoğu, çocuk için değil, çocuk üzerine olmuştur. Çağımızda çocuk edebiyatının daha belirginleştiğini, çocuğun dünyasını bilen yazar ve ressamların yetişmesiyle dünya yayın piyasasında çocuk edebiyatı alanına giren eserlerin, nitelik ve nicelik bakımından büyük bir gelişme gösterdiği aşıkardır (Oğuzkan, 2001).

Çocuk edebiyatı, sözlü edebiyattan masala, masaldan halk öykülerine, bilim kurgulara kadar uzandığı için dar bir alanla sınırlı değildir. Bu edebiyat oluşturulurken, verilecek olan her türlü bilgi, çocukla birebir bağ kurarak, çocuk ruhunu yakalayarak, onların iç dünyalarındaki duygu yoğunluğuna ulaşarak, o rengi, o coşkuyu yaratarak, çocukla bir bütünlük oluşturarak verilmelidir (Akın, 1998).

Çocuk edebiyatı hep güler yüzlü olmalı, aynı zamanda da yaşamın zor, acı yanlarından da kaçmamalıdır. Bunları anlatırken de umuda, yaşama sevincine açık olmalı, çocuğu korku ve acılara boğmamalıdır. Sevecen olmalı ve insani değerleri kucaklamalı, imgeleri, düşleri, fantezileri gerçeğe dönük çoğaltmalı, basitlik yerine yalınlık seçilmeli, tümcelerın kısa olmasına dikkat etmeli, eğitici, öğretici olmasının yanında estetik yanı da olmalı şiirsel bir dil tadı da bulunmalıdır (Akın, 1998).

Çocuk edebiyatının, okul öncesi dönemde etkin ve yararlı bir şekilde kullanılması için eğitimcilerin çocuk edebiyatını, çocuk kitaplarını çok iyi tanınması, çocukların tüm özelliklerinin ilgi, ihtiyaç, istek ve meraklarının neler olduğunu bilmesi gerekmektedir.

Çocuğun eğitiminde çocuk edebiyatı önemli bir yere sahiptir. Okumaya geçmeden önceki süreçte çocuğun edebiyatı tanıyabilmesi için onlara okunması ya da dramatik, görsel, işitsel yollarla sunulması gerekmektedir. Edebiyat, günlük olarak öğretmenler tarafından çocuklarla paylaşılmalıdır. Öğretmen, dilin ne kadar etkili bir şekilde kullanılabileceğini çocuklara gösterme şansına sahiptir.

Çocukları oyalama ve eğlendirme özelliğine de sahip olan çocuk edebiyatı, olumlu anlamda çocuklara rehberlik de yapar. Okul öncesi dönemdeki çocukların dil gelişimine katkıda bulunur. Çocuklara edebi mirasımızı iletir. Kültürel mirasımızın değerini bilmelerini, anlamalarını sağlar (Norton, 1987).

2.2.1.Masal

Masal olağanüstü olayların bir hikayesidir ve bu olayların ne zaman, nerede veya nerelerde geçtiği hemen hemen hiç bilinmez. Masalın işlediği konular genellikle padişah, kral, vezir, fakir kız veya delikanlı vs... ve cüce, dev, cin, gulyabani, ejderha gibi gerçek dışı ve olağan üstü karakterler bulunur (Oğuzkan, 2001).

“Halkın ortak yarattığı olarak ağızdan ağza, kuşaktan kuşağa aktarılan, cin, peri, dev gibi olağanüstü kişileri olan, olağanüstü olaylara yer veren, genellikle bir tekerleme ya da “bir varmış, bir yokmuş...” gibi sözlerle başlayan bir tür.”dür (Püsküllüoğlu, 1994).

Masal, çocukların özlemlerini, hayallerini gerçekleştirdiği, eğlenirken öğrendiği, düşsel bir mekandır. Çocuk düşlerinde kurduğu dünyayla sınırsız serüven ve macera yaşar, sonuç olarak da hayal gücü beslenmiş olur(Kartal, 2004). Çocuğun bakış açısından baktığımızda, masalların tek yanlı bakış açısı, kendi içinde önemli ve tutarlı noktalar olmaktadır. Çocuk için insan ya iyi ya kötüdür. Çocukların bu doğal bakış açısı masalın benzer özellikleriyle örtüşmektedir (Demirdöğen, 2003). Çocuk, masallarda kötü güçlerin gerçek hayattan alınmasıyla,

yaşamdaki güçlükleri tanır.

Dilidüzgü'nün de belirttiği gibi, "bir yandan kötülüğün işe yaramaz olduğunu vurgularken diğer yandan da kötülüğün us dışı, insanlık dışı bir eylem olduğuna gönderme yapar." (Aktaran: Demirdöğen, 2003).

Masallar yer, zaman, konu gelişimi, karakterler, biçim ve tema özellikleri yönünden diğer çocuk kitaplarından farklılık gösterirler (Norton,1987).

Masalların özelliklerini kısaca şöyle özetleyebiliriz;

Konuşma dili süssüz, yalın ve söz oyunlarına başvurulmadan anlatılır. Yer ve kişi adları belli değildir. Anonim eserler olan masallarda zaman kavramı da yoktur. Bazı ahlaki kurallar karşıtlarıyla birlikte ele alınır ve genellikle “mutlu son”la biter (Demirdöğen, 2003). Masallarda sebep-sonuç ilişkisi oldukça açık bir şekilde verilir. Konular basit ve sadedir. Karakterler tek yönlüdür; iyiler iyi, kötüler kötüdür (Stewing, 1988).

Okul öncesi dönem çocuklarının gelişim özellikleri de dikkate alındığında masalların bu dönem çocuklarına okunması uygun değildir.

Masallar destanları da kapsar, destanlar ise;

“Bir toplumun yaşayışıyla ilgili savaş, göç vb. olayları anlatan yiğitlik ve olağanüstülük üzerine kurulmuş uzun -çoğunlukla- manzum bir öykü”dür (Nas,2002).

Ciravoğlu'na göre ise destan “diğer bir deyişle Epope’ler, ulusların din, kahramanlık, fazilet uğruna yaptıkları uzun mücadelelerin manzum olarak söylenişidir.” (Ciravoğlu,1997).

Destanlarda genellikle belli bir ulusun veya toplumun yücelikleri, belli kişilerin kahramanlıkları abartılı olarak anlatılırken, cesaret, yardımseverlik, yurt

sevgisi gibi kavramlara da yer verilmektedir. Destanların bazıları, ulusların hangi soydan geldiklerini açıklar; bu tür destanlara "türeyiş" denilmektedir. Destanlar, ulusların insanlarıyla ilgili her şeyini anlatan, olağanüstü anlatımıyla masalımsı eserlerdir. Destanlar, içerisinde masalın abartıları, tasvir, öyküleme, konuşmaları ile edebi açıdan güçlü bir yapıyı barındırmaktadır. Tarihin başlangıç dönemlerinde ortaya çıkan destanlar, olan büyük olayları, göçleri, akınları, doğal olayları, insanların olanlar karşısındaki düşünce ve duygularına dayanmaktadır (Gürler, 1999; Oğuzkan 2001).

Destanlar genellikle manzum tarzda söylenir ve yazıya geçirilir. Sözlü edebiyat geleneğinin ilk biçimlendirilmiş şekli olan destanlarda ışık, ağaç, madenler, bozkurt, kadın, at, su, kopuz, özel anlam ve öneme sahip sözcük ve kavramlardır. Tasvir, öyküleme, ve diğer sanatlar kullanılarak edebi açıdan zengin olan destanlar, aynı zamanda dilden dile gelişip biçimlenerek içeriğinde zengin bilgiler de barındırırlar (Demirdöğen, 2003).

Masallar içinde efsaneleri de kapsar, efsaneler;

“Halkın hayal gücünden doğan, yüzyıllarca ağızdan ağza dolaşarak olgunlaşan; tabiat, tarih, din ve olağanüstü varlıkların yarattığı olayları konu alan hikayelerdir.” (Ciravoğlu, 1997).

Tarih öncesi çağlarda yaşayan insanların yaratıcılığı ile oluşmuş, tarih toplum ve tabiat olaylarını olağanüstü ve akıldışı yorumlarla anlatan hikayelerdir. İlk başlarda din adamları, doğa olayları ile tanrı arasındaki ilişkileri, düğün ölüm gibi konuları içermiştir (Oğuzkan, 2001).

Efsanelerin dili, konuşma dili olup anlatımı kalıplaşmış değildir. Hikaye ve destana yapı olarak benzemektedir. Yapısal olarak hikaye ve destanlara yakınlık gösterir. Toplumun çoğunluğu tarafından inanılan, ortak beğeni ve kabulleri içerir (Ciravoğlu, 1997).

Masalların yararları yanında zararlı olduğu düşünölen hususlar ise öğüt verici ve aşırı ders verici olmaları, masallarda bulunan sihir, büyü, heyecan dolu olaylar, çocuğun dikkatini sürekli canlı tutan fakat masalın içinde geçen dev, cin, yaratık, gibi korkutucu öğeler, iyilerin sürekli kazanması, devamlı olağanüstü olayların olması çocuklar için sakıncalı olabilir. Çocuk gerçek dünyaya uyum sürecinde sorun yaşayabilir (Oğuzkan, 2001).

2.1.2. Hikaye

Hikaye “belirli zaman ve belirli yerlerde genellikle az sayıdaki kişi arasında geçen gerçeğe uygun olayların karakterleriyle birlikte kısa, duygulu, heyecanlı bir biçimde gözleme ve tasarlanmaya dayanan yazılardır.”(Ciravoğlu,1997).

“Belli bir zaman ve yerde birkaç kişinin başından geçen gerçeğe uygun bir olayı anlatan veya birtakım kimselerin karakterini çizen ve çoğu kez ancak birkaç sayfa tutan kısa yazılara hikaye denir.” (Oğuzkan, 2001)

Genellikle düzyazı biçiminde yazılan hikayelerin, şiir biçiminde yazılmış olanları da vardır. Hikayede anlatım, akıcı ve sürükleyicidir. Esas olan insanın güdülenmesi, ilgisinin çekilmesidir. Hikayede gereksiz anlatım ve abartılara yer verilmez (Göleryüz, 2002).

Hikayelerde metinler kısa, karakterler az sayıda ve olayı ilgilendiren yönleriyle işlenir. Betimlemelerde süssüz ve yalın bir anlatım izlenmelidir. Çocuk eğitimi ve gelişiminde, olağanüstü olay ve kişilere az yer verilmesi sebebiyle, hikayeler önemli bir yere sahiptir. Konu, yazarın veya kahramanın ağzından nakledilerek dikkat canlı tutulabilir. Olay akışı düzenli ve iç içe geçmeden sürmelidir. Anlatım canlı, kısa cümlelerle gerçekleştirilir ve genellikle "di'li geçmiş zaman" kipi kullanılır. Hikayeye akıcılık kazandıracak konuşma, iç konuşma veya monologlar şeklinde kısa, etkileyici cümlelerden oluşmalıdır (Demirdöğen, 2003).

Hikaye çocuğa okunmadan önce, mutlaka okunmalı, gerektiğinde jest ve mimiklerin kullanılacağı yerler ayarlanmalıdır. Çocuklarla göz kontağı kurulmalı ve hikaye anlatma tekniğine uygun olarak sınıf hazırlanmalıdır (Tür ve Turla 1999).

2.1.3.Çizgi Romanlar

Çizgi romanlar, kitap veya dergi niteliğinde olmayan bir türdür. Belli bir dönemde bütün çocuklar mutlaka bunları okurlar.

Çizgi romanların zengin konuları vardır ve belli bir düzen içindedir. Bunlar çocukların hareket ve macera isteklerini doyurur. Olaylar hızlı geliştiğinden dolayı öyküler kısadır ve sonuca çabuk ulaşılır (Devrimci, 1993).

2.1.4.Resimli Kitaplar

“Resimli kitaplar yazılara, resimlerden daha az yer verilen kitaplardır. Resimli kitaplar, göz ve kulak yolu ile çocuğu hem zihinsel hem de duygusal olarak etkilemektedir” (Gönen,1998).

Çocukların, çevrelerinin bir parçası olarak tanıdığı kitaplar olan resimli kitaplar, onların tüm gelişim alanlarında çok büyük etkiler yapar. Bunlar, resimlerin metnin ayrılmaz bir parçası olduğu ve yazıların daha az olduğu kitaplardır. Resimli kitaplar her bakışta farklı bir ayrıntıyı görmesi, anlaması ya da kavraması bakımından en çok aranan ve çocuk tarafından sevilen türlerdir (Gönen, 1986).

Bu kitaplarda çocuklar okuyamadığı için resimlerin kendisine anlatmasını bekler. Resimlerin yardımı ile kendisine okunan öyküyü izleyebilir. Resimli bir kitapta resim canlı bir rol oynar ve kitabın etkisinin ayrılmaz bir parçasıdır (Sofuoğlu/Gönen, 1979).

Resimli kitaplar yaşlara göre 3 gruba ayrılır:

- a) 2-3 yaş için hazırlananlarda çocuğun tanıdığı cisimler, hayvanlar, oyuncaklar resimde yer alır, resimlerin altında da açıklayıcı bir iki kelime bulunur. Bunlar genellikle ABC kitapları olarak adlandırılır.
- b) 4-5 yaş için hazırlanan kitaplarda ise konu basit ama hikaye özelliği taşımalıdır. Tema, bir soruya cevap vermeli, bilgisini pekiştirmelidir. Metin kısa ve cilt sağlam olmalıdır.
- c) 6-7 yaş grubu kitaplar ise çocuğun kendi kendine okuyacağı eserler, kavram ve dil yönünden daha gelişmiş hikaye ve masallar olmalı, metin kısa ve iri puntolu olmalıdır. Çocuğa okunacak eserlerde metnin uzunluğunun ve punto büyüklüğünün önemi yoktur. Dikkat süreleri uzayan çocuklara uzun hikayeler de okunabilir (Gönen, 1986).

Bu kitaplarda konular eğlendirici, sürükleyici ve ilginç biçimde ele alınmalıdır. Anlatılan öykünün geçtiği yer ve zaman, konuyla ilgili ve tutarlı olmalıdır. Kahramanlar, çocukların hoşlandıkları canlılardan seçilmelidir. Kahramanların geçirdiği serüvenler, çocuğa dünya hakkında bilgi vermelidir. Abartılardan uzak ve yalın bir anlatım izlenmelidir. Seçilen kelimeler çocukların gelişim dönemlerine ve sözcük bilgilerine uygun olmalıdır. Cümleler tek yüklem içermelidir ve gereksiz tamlamalardan kaçınılmalıdır (Gürler, 1999).

Çocuklar etraflarında gördükleri herhangi bir şeyleri resimli kitapların sayfalarında tanıyabilir, görebilirler. Olayın öykü ve resimsiz olduğu zamandan daha büyük bir canlılıkla çizilmiş olması iyi bir resimli kitapta önem taşır (Sofuoğlu/Gönen, 1979).

Resimler, metnin gerektirdiği ölçüde olayları daha belirgin hale getirip, zenginleştirerek, öyküyü daha geniş boyutlara götürmektedir. Resimlemede insanlar, hayvanlar, bilinen diğer nesneler özgün biçimleri ile canlandırılmalıdır. Çocuk kitaplarındaki resimlemeler hazırlanırken, gereksiz ayrıntılar ve yapmacık figürlerden uzak olmalıdır.

Yazar çocuk kitabı hazırlarken; çocukların yaş grubunu, gelişim özelliklerini, ilgi ve isteklerini, cinsiyetlerini göz önünde bulundurmalı, kitaptaki resimlemeleri metinle uyum içerisinde vermelidir.

2.1.5. Müracaat Eserleri ve Fen Kitapları

Belli bir bilgiyi okuyuculara ulaştırmak için, ansiklopedi, sözlük, atlas biçiminde hazırlanmış eserlerdir. Çocuklar içinse bu eserler, yaş düzeyine uygun şekilde resim, dil ve bilgilerle bezelidir. Müracaat eserlerinde verilen bilginin doğru-hatasız bir dille, açık bir şekilde yer alması gerekmektedir. Müracaat eserleri, sanat, hayvanlar, bilim dalları, matematik, sosyal çalışmalar, bitkiler, dille ilgili konularda hazırlanmışlardır (Oğuzkan 2001).

Fen kitapları ise çocukların çevrelerini, yaşadıkları dünyayı, daha iyi tanımları açısından yazılmış eserlerdir. Hayvanları ve bitkileri, doğayı tanıtan, tüm elektrikli veya mekanik aletlerle, makineleri anlatan kitaplar; çocukta araştırma duygusunu tatmin etmektedir. Konular bu kitaplarda sade bir anlatımla ve düzenli bir sıra ile verilmelidir. Konular çocukların anlayacağı şekillerle zenginleştirilmelidir (Oğuzkan 2001)

2.1.6. Biyografi

“Yaşam tarzları ve yaptıklarıyla şöhret sahibi olmuş önemli kişilerin hayatlarını, belgelere bağlı olarak inceleyen eserlere "biyografi" denilir. Çocuklar, belli gelişim dönemlerinde, kahramanları kusursuz olan veya gerçek kişileri anlatan biyografileri ilgiyle okurlar. Bu eserlerin en önemli özelliği ise, gerçeğe dayanmasıdır. Biyografilerde anlatılan olaylar kesin belgelere dayalı olarak, canlı ve yalın bir şekilde sunulmalıdır” (Oğuzkan 2001).

Konu seçiminde, çocukların ilgi ve merakları dikkate alınmalıdır. Konu olarak seçilen kişinin deneyimlerine, başından geçen ilginç olaylara yer

verilmelidir. Anlatılan kişinin düşüncelerine, görüşüne olayın aktarımı sırasında ayrıntılara girilmeden değinilmelidir. Siyasal, ekonomik, toplumsal olaylar ve sorunlar çocukların düzeyine uygun, basit biçimde açıklanmalıdır (Gürler, 1999). Bu tür eserlere konu olan kişiler, çocukların kavrayacağı ünde olmalılardır. Ulus kahramanları, bilim adamları ya da dünyaca önemli bir kişi olabilir. Çocuk edebiyatından bakıldığında biyografik eserler kısa ve anlaşılır bir dilde olmalıdır. Biyografiye konu olan kişinin yaptıkları işler çocuklar için kavranabilir nitelikte olmalıdır. Bu eserlerdeki anlatım ise çocukların masal, hikaye, destan tarzında alışageldikleri özel bir üslup olmalıdır. Eğitimci için çocuklara sunması kolay olmalı ve canlandırmaya elverişli özellikte bulunmalıdır (Ciravoğlu, 1997).

2.3.Çocuk Kitaplarının Özellikleri

Okul öncesi çocukları için yazılan kitaplar; öykü, tekerleme, şiir, bilmece ile doğa-fen olaylarını anlatan kitaplardır. Çocuk bu kitaplar sayesinde eğlenir, hayatı keşfe çalışır, bilgi edinir, yaratıcı etkinliklere yönelir (Gönen ve diğerleri, 1995).

Çocuk kitaplarının sahip olması gereken bazı özellikler vardır. Bu özellikler; fiziksel ve içeriksel olmak üzere ikiye ayrılır.

2.3.1. Fiziksel Özellikleri

2.3.1.1. Büyüklük

Çeşitliliği seven çocukların sürekli aynı boyutlardaki eserleri okumaktan hoşlanmadıkları bir gerçektir. Fakat kitapların da çocuklar için uygun ağırlıkta ve kullanmaya elverişli olması gerektiği de unutulmamalıdır (Oğuzkan, 2001).

Gönen'e göre "Resimli kitapların büyüklüğü, dinleyen ve anlatanın aynı anda rahatça görebilmelerini sağlamak için, iki kucak genişliği olarak tanımlanır.

Ayrıca çocuklar büyük kitaplardan hoşlanırlar. Kitabın hafif olması da gözden kaçırılmaması gereken bir husustur” (Gönen, 1986).

Çok küçük ve çok büyük boyutlardaki kitapların korunması, basımı, kullanılması zordur. Çocuk kitaplarının büyüklükleri hakkında karar verirken, onların kapladıkları yer ve ağırlık açısından taşımaya uygun olmalarına dikkat edilmelidir (Gürler, 1999).

Ciravoğlu’na göre “çocuk kitaplarının ebatları kolay elde tutulabilen, ilgiyi canlı tutabilecek ölçülerde olmalıdır. 16x23 cm. boyutlarındaki kitaplar en uygun olanlardır. Çocuklar bu boyutlardaki kitaplara karşı ilgi ile yaklaşacak, onların sayfalarını karıştırmaktan mutluluk duyacaklardır.” (Ciravoğlu, 1997).

2.3.1.2. Kağıt Cinsi

Dayanıklı bir malzemeden yapılan çocuk kitaplarının mat olması parlamaması gereklidir (Oğuzkan, 2001). Çocuk kitaplarında kuşe kağıt, samanlı kağıt, vb... türde kağıtlar kullanılmaktadır. Çocuğun rahat okumasını sağlayan, yapımında kullanılan mürekkebi dağıtmayan en uygun kağıt türü mat kağıttır. Yapımında kullanılan kağıt, kitabın uzun yıllar bozulmadan kalmasını ve bundan dolayı da kağıt tasarrufunu sağlamaktadır. Maliyeti düşük kağıtlar bu anlamda dayanıklı değildirler (Oğuzkan, 1983).

Kağıdın 1. kalite hamurdan olması çocukların ilgisini çeker ve aynı zamanda kitabın dayanıklılık süresini uzatır. 3. kalite hamur kağıda yapılan baskılar ekonomiklik açısından uygundur. Zorunluluk halinde kaliteli bir baskıyla bu kağıtlar kullanılabilir (Ciravoğlu, 1997).

2.3.1.3. Punto ve Sayfa Düzeni

Harf karakterleri “punto” denilen değişik boylarda olur. Çocuğun yaşına uygun olarak punto büyüklüğü ayarlanması gerekmektedir. Okul öncesi dönem çocukları için tercih edilen punto büyüklüğü büyük boy, küçük harf olup 14-16 arası punto büyüklüğü en uygun olanıdır (Yılmaz, 1998; Uzmen, 1993; Sofuoğlu/Gönen, 1979).

Sayfa düzeninde resimlerin yerleştiriliş şekli, satır arası boşluklarının, satır başlarının, sayfa alt ve üst boşluklarının ayarlanması vardır. Yazı ile resim bütünlük göstermeli, basımda baskı, harf, noktalama gibi hatalar olmamalıdır (Gönen, 1986).

Sayfa düzeni yani “mizanpaj” , içindeki metni en iyi şekilde okutacak biçimde olmalıdır. Çocuğun yazıları takibinin kolay olması ve metinle arasındaki bağı kurabilmesi, yazı, resim, yerleştirme, dengesinin en uygun biçimde ayarlanmasına bağlıdır (Cıravoğlu, 1997).

Çocuk kitaplarında normal aralıklardan fazla ya da normal aralıklı satırlar tercih edilmelidir. Çocuk kitaplarının sayfa kenarlarında geniş boşluk(marjlar) bırakılması uygun olur. Çift sütun yerine tek sütun düzenlenen sayfalar okuma rahatlığı bakımından daha iyidir (Oğuzkan, 2001). Resim ve metnin aynı sayfada verilmesi gerekir (Gürler, 1999). Harflerin okunaklı olması için doğru punto ve karakterde olması gereklidir (Saracho, 1989).

2.3.1.4. Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretleri

Çocuk kitaplarında dilbilgisi kurallarına ve noktalama işaretlerine dikkat edilmelidir (Oğuzkan, 2001).

Çocuk kitaplarında olabilecek en ufak bir yazım yanlış olumsuz sonuçlara yol açabilir ve küçük yaşlarda yanlış öğrenilen bir konu ya da bir sözcük olgun yaşlara kadar etkisini devam ettirebilir. İşte bu nedenle çocuk kitapları birkaç kez kontrol edilerek düzeltmeler varsa yapılmalıdır. Bu düzeltmeler sırasında hem yazım kuralları hem noktalama işaretleri kontrol edilmiş olur. Çocuk kitaplarında harfler (punto) çocukların seviyelerine göre seçilir. Okul öncesi dönem için kalın harfler ve geniş aralıklar seçilmelidir (Ciravoğlu, 1997). Yazım, imla ve söz dizimi bakımından kusursuz olmalıdır (Saracho, 1989).

2.4.1.5. Kapak ve Cilt

Kapak sayfası canlı, ilgi uyandıran ve kitabın içeriği ile uyumlu olmalıdır (Saracho, 1989). Çocuk kitaplarında kapak düzeni çok önemlidir. Çocuğun ilgisini ilk olarak kitabın kapağı çekecektir. Çocukların dünyasına seslenecek biçimde hazırlanmış bir kapak, o çocuk kitabının başarılı olacağını göstermektedir. Kapakta kitabın içeriğini yansıtacak resimlemelerin ve yazımın kullanılmış olması gerekir. Kapakta olması gerekenleri şöyle sıralayabiliriz; kitabın adı, yazarın adı ve yayınevinin adı. Resimleyen adı ise kapakta ya da iç kapakta verilebilir. Kitabın arka kapağında ise yazar hakkında bilgi verilebilir. Bu bilgilere yazarın fotoğrafı da eklenebilir veya kitapla ilgili özet bilgi, alıntı da konulabilir. Kitabın dağılmaması için cilt büyük önem taşımaktadır. Gerektiğinde iplik dikiş yöntemi kullanılmalı kitabın kesim, traşlanması ise düzgün yapılmalıdır (Ciravoğlu, 1997).

Kitap dayanıklı ve baskı kalitesi yüksek olmalıdır. Kitabın cildi sağlam ve göze hoş görünen nitelikte olmalıdır (Saracho, 1989). Altı yaşından küçük çocuklar için bez veya mukavva, plastik kaplar olmalı, ciltleme dikiş yolu ile yapılmalıdır (Sofuoğlu/Gönen, 1979).

2.3.1.6. Resim

Çocuk kitapları sadece resimli, çok resim-az yazılı, az resim-çok yazılı olabilirler, fakat hiçbir zaman resimsiz olmamalıdır. Resimler iyi ve kolay yorumlanabilmeli ve aynı zamanda sanat değeri taşımalıdır (Sofuoğlu/Gönen, 1979).

Okul öncesi dönem çocuk kitaplarında resimler, çocuklar için belirleyici bir unsurdur. Kitabı, içindeki resimlerle değerlendirir ve resme gerçekçi bir yaklaşımla bakar. Resimli kitaplarda, resimler hareketli ve metne uygunluğunun yanında, resimler ve metinler aynı sayfada olmalıdır (Gönen, 1986).

Gönen'e(1986) göre “çocukların aradığı özellik renkten çok, resimlerin hikayeyi yorumlama gücüdür, renk ikinci planda gelmektedir. Çocukların doğal olarak parlak renklerle ilgisi vardır, ancak siyah-beyazla da güzel resimleme yapılabilmektedir. Çocukların pastel renkli, belli belirsiz hatları olan, her bakıldığında yeni şeyler verebilen resimlere yöneldikleri uzmanlar tarafından bildirilmektedir.”.

Kitapta resimlemeler uzman kişiler tarafından yapılmalı ve sanat değeri yüksek olmalıdır. Okul öncesi dönem çocuk kitaplarında resimler büyük ve sayfaya yayılacak biçimde yerleştirilir. Resimler çocukların yaş seviyelerine, psikolojisine ve kitabın konusuna uygun olmalı, gördükleri resimleri yadırgamamalıdır (Ciravoğlu, 1997; Saracho, 1989).

2.3.2. İçeriksel Özellikleri

İçerik yönünden sıralamak gerekirse kısaca çocuk yayınları ;

- Yaşantıyı etkileyen, çocuğun kişiliğini, yaratıcılığını geliştiren,
- Toplumun gelişen değer yargılarını kapsayan,
- Çocuğa insanı, doğayı, yaşamayı sevdiren,

- İnsanı olduğu gibi gösteren,
- Çocuğun kitaptaki kahramanlarla özdeşim yaptığı hatırlanarak: acıma, iyilik, korku, dehşet, kin, kahramanlık, fedakarlık gibi konularla, insanüstü, gerçek ötesi kavramları iyi ve yerinde kullanan,
- Mizahın çocuk psikolojisindeki önemi göz önünde tutularak bu öğeye geniş yer veren,
- Din ve ırk üstünlüğü, bağnazlık, kadercilik gibi önyargıları işlemeyen,
- Çocuğa verilmek istenilen ana fikri bir ders, bir ibret şeklinde vermeden bunu sezdirenen,
- Çocuk düşüncesinin somuttan soyuta ve yakından uzağa geliştiğini göz önüne alan,
- Çağdaş bilim, teknoloji ve gelecek üzerine düşündüren,
- Çocuğun güven, sevmeye, iyilik, güzellik, cesaret, hoşgörü, sorumluluk, gerçeklik gibi duygularının gelişmesine yardımcı olan,
- Çocuğa toplumun bir ferdi ve ondan soyutlanamayacağını anlamasını sağlayan, kendine ve topluma yabancılaştırmayan niteliklerde olması gerektiği söylenebilir (Alpay ve Anhegger, 1975).

Bu konuyu başlıklar altında inceleyelim;

2.3.2.1. Tema

Kitapta yazarın sürekli olarak vermek istediği temel düşünce ve görüşlere, gösterdiği ana yönelimlere “tema” denir. Temanın açık ve seçik bir biçimde belli olması gerekir ve iyi bir konunun ortaya çıkmasına yardımcı olmalıdır (Oğuzkan, 2001; Sofuoğlu/Gönen, 1979).

Yazar, temayla belirli bir ana fikri savunarak bir sonuç elde etmeye çaba gösterir. Çocuk hikaye ve romanlarında genellikle iyilikseverlik, çalışkanlık, aile sevgisi, arkadaşlarıyla uyumluluk, saygı vb. temalar işlenir. Tabii bu temaların yazardan yazara işleniş biçimi farklılık gösterir (Ciravoğlu, 1997).

2.3.2.2. Konu

Konuyu Oğuzkan (2001) “Üzerinde söz söylenen, yazı yazılan, eser meydana getirilen düşünce, olay veya duruma konu denir.” olarak açıklamıştır. Konu ile tema ilişkilidir.

Ciravoğlu(1997)’na göre; “Bir edebiyat eserinin düşünce, olay ve durumlarından oluşan iskeletine verilen addır. Yazar, bir düşünceden, bir olaydan veya bir durumdan yola çıkarak, bu kavramlar üzerine bir eser meydana getirebilir.”.

Konu, edebi eserin altında yatan ana fikirdir. Birçok yazar insanlarla, toplumla ve hayatla ilgili bazı fikirleri paylaşmak için olduğu kadar bazı özel amaçlarla da edebi eserler yazarlar. Hikayeler ve şiirler yazarın fikirlerini iletmek üzere yazılırlar. Yine de çoğu okuyucu konunun direkt olarak ders gibi dikte ettirilmesinden, hikaye içinde dağınık bir şekilde okuyucuya aktarılmasını tercih ederler. Çocuklar için yazılan hikayeler genellikle dünyada kendi yerini bulma, üvey-ebeveyni kabul etme, kendi kişiliğini bulma, sevginin ve arkadaşlığın önemi, sosyal yaşama ayak uydurma gibi genel konuları işler (Russell,2001). Konu ciddiye komiğe, gerçekçiden hayal ürünü olana kadar değişebilir. Burada en büyük özelliği ise hızla gelişen hareket unsuru içermesidir (Gönen, 1986). Temel bir konu olmalıdır (Saracho, 1989).

2.3.2.3. Karakter

Küçük çocuklar için yayınlanan kitaplarda çok sayıda karakter-kahraman yerine az sayıda kahraman bulunması daha uygundur. Çocukların kendi yaşlarında kahramanları bulunan kitaplarda, kahramanların başından geçenleri okumayı daha ilgi çekici ve zevkli bulacakları bir gerçektir. Diğer dillerden dilimize çevrilen eserlerde kahraman adlarının değiştirilmesi bir dereceye kadar doğru olabilir (Oğuzkan, 2001).

Esas karakter kitaplarda tanıtılan ilk kişi olarak ayırt edilir genellikle. Karakter verme, fiziki betimlemeden etkilenebilir. Doğal olarak gelişmelidir (Sofuoğlu/Gönen, 1979).

Bu eserlerin vazgeçilmez öğelerinden olan karakterlerin davranışları, iyi ya da kötü rolleri çocukları etkilemektedir. Çocuklar kahramanlardan mutlaka biriyle kendilerini özdeşleştirirler. Bu özdeşleştirme iyi çizilen bir kahraman tipi sayesinde verimli sonuçlar verir. Çocuk dünyasının erişemeyeceği düzeyde kimi olumsuz kahramanlar, yanlış güdülenmeye yol açabilir. Bu yanlış güdülenme ise sonu belli olmayan sonuçlara yol açabilir. Çocuklar için seçilecek eserlerde bu konu titizlikle araştırılmalıdır (Cıravoğlu, 1997).

Kurgunun çeşidinden bağımsız olarak okuyucular, inanılabilir ve akılda kalan karakterleri severler. Hikâyenin başkarakterleri kahraman olurken, buna düşman olan karakterler kötü karakterler olarak hikâyede yer bulur. Genellikle birçok yardımcı karakter de vardır. Okuyucular karakterlerin belli bir amaçla hareket etmelerini tercih ederler. Yani karakterlerin kabul edilebilir nedenlerle – kendi içlerinde bulundukları duruma ve kişiliklerine göre- hareket etmelerini beklerler.

Ayrıca, karakterler kendi derinliklerinde değerlendirilmelidirler. Sığ karakterler bir derinliğe sahip değildirler, onların sadece bir yönünü görürüz. Çoğunlukla hikâyeyi geliştirmek için kullanılan yardımsever bir polis memuru, kibar bir tezgâhtar veya katı bir öğretmen gibi basmakalıp veya sıradan karakterlerdir. Fakat okuyucular olarak biz daha çok, kişilikleri tümüyle geliştirilmiş “yuvarlak” karakterlerle ilgileniriz. İyi ve kötü karakterlerin mutluluk, üzüntü, güven, korku, pişmanlık, acımak gibi duyguları dile getiren karakterler olmalarını bekleriz. Hemen hemen bütün çocuk kitaplarında kötü karakter, hikâyenin sonuna doğru çoğunlukla iyiye doğru giden bir olgunluğa erişen dinamik bir karakterdir. Diğer bir yandan çoğu yardımcı karakter durağandır; şöyle ki, çok belirgin değişiklikler geçirmezler. Diğer bir karakter çeşidi de işi bozan

karakterlerdir. Bunlar hikâyedeki bir karakterin –çoğunlukla ana karakterin- tamamen zıttı kişiliğe sahip karakterlerdir.

2.3.2.4. Plan

Plan yazma işini bir disiplin içinde gerçekleştirmek için gerekli bir araçtır. Özenle hazırlanmış bir planla ana fikir kolayca anlaşılır, olay ve kahramanlar ayrıntılar içinde kaybolmazlar. Yazarlar, planı hazırlarlarken okuyucularına hitap edecek şekilde hazırlamalıdır (Oğuzkan, 2001).

Plan, olayların basit bir şekilde dizilmesiyle elde edilmesinden daha fazlasıdır. Olayların bir sebep-sonuç ilişkisiyle birbirine bağlanmasıdır. Geleneksel öyküler birbiri içinde düğümlenmiş olaylarla oluşturulur, böylece bizi diğer olaylara hazırlar. Yine de, birçok rastlantıyla dolu bir hikayede ya komik ya da yapmacık kalır. Fakat birçok durumda yazar, dikkatli bir şekilde detayları seçerek hikayesini oluşturur.

Plan iki genel yoldan birini izleyebilir. Dramatik plan, öncelikle ortamı ve çatışmayı oluşturduktan sonra olaylar zirve noktasına getirilir ve daha sonra olaylar çözümlendirilerek hikaye sonlandırılır. Bu yapı, kronolojik bir şekilde sıralandırılmış haliyle muhtemelen çok tanıdık gelen ve çoğu televizyon programı tarafından kullanılan, çoğu halk hikayesinin de ana yapısını oluşturan bir yapıdır. Bazen iki ya da daha fazla dramatik olay örgüsü birbiri içinde düğümlendirilerek tek bir hikaye halinde sunulabilir.

Bölümlerden oluşan plan, birbirlerine zayıf ilişkilerle bağlanan, genellikle bir bölüm uzunluğunda olan, birbirine ortak bir konuyla ve/veya karakterlerle bağlanan bir yapıya sahiptir. Tek başına her bir bölüm ayrı bir hikaye oluştururken tüm bölümler bir arada değerlendirildiğinde karmaşık bir olaylar bütünü sergiler.

Ortam; zaman, coğrafik yer, genel çevre ve bir hikayede egemen olan

durumlardır. Ortam, hikayenin havasına girmeye yardımcı olabilir. Ortam sadece zaman ve yeri tarif etmekle kalmaz, hikayedeki karakterlerin günlük işlerini de kapsar (Russell, 2001).

2.3.2.5. Dil - Üslup

Çocuk yayınlarında dile önem verilmeli, basit anlaşılabilir, yalın bir dil kullanılmalıdır. Çocukların kavrayamayacağı kelime oyunları, cinaslı söyleyişler çocuk eserlerine yarardan çok zarar verir (Ciravoğlu, 1997). Üslup akıcı olmalıdır (Saracho, 1989). TDK'ya benimsenmiş yazım kurallarına da uyulmalıdır (Alpay ve Anhegger, 1975).

Çocuk kitaplarının basit ve kısa olması, kulağa hoş gelen ve ritmik bir havasının olması gereklidir. Yeni sözcükler çocuğun yaş ve kavram düzeyine uygun olmalıdır. Kitaplarda hayali tasvirler olmamalı, ses tekrarları içeren sözcükler, gramer yönünden düzgün cümleler bulunmalıdır (Gönen, 1986).

2.4. Resimli Çocuk Kitabında Seçim

Çoğu otorite 3 yaşındaki çocukların dil gelişiminde belli bir yetkinliğe eriştiği konusunda hemfikirlerdir. Çocukları bu konuda daha da geliştirebilmek için yetişkinlerin çocuklarla konuşmaları, onlara kitap okumaları ve bunun gibi çeşitli dil alıştırmaları yapmaları gerekir (Çaplı,1993). Küçük çocuklara ve bebeklere kitap okuma, onlarda dil gelişiminin güçlü bir yoludur. Çok küçük çocuklarda resimli kitapları paylaşmak, onların becerilerini, dikkat alanlarını, kelime bilgisini ve kitaplardan zevk almalarını sağlamaktadır. Dünyadaki gerçek nesneleri kitaptaki resimlerle ilişki kurarak tanımaktadırlar (Honing ve Shin, 2001).

Kitaplar, çocukların bitmek tükenmek bilmeyen, öğrenme ve seslerle deneyler yapma arzusunu tatmin ederek, daha çok kelime öğrenmelerine yardımcı

olmaktadır. Anlamsız sözler ve eski deyimler bile, çocukların ilgisini çekerek onların öğrenmesine katkıda bulunabilmektedir (Russell, 2001).

Çocuklara tekrar tekrar okunan hikayeler sayesinde, edebiyatın zengin dil kalıpları çocukların kelime hazinelerinin bir parçası olur. Çocukların okuduklarını ele almalarına fırsat verildiğinde, çocukların motivasyon, söz dağarcığı, anlama yeteneğini geliştir (Wasik, 2004).

Çocuklar için uygun kitapları seçmek için de çocuğun yaş düzeyine uygun olarak, çocuk kitaplarında olması gereken fiziksel ve içeriksel özelliklere dikkat etmek gerekmektedir (Kocabaş, 1999).

Çocuk kitapları, çocukların fiziksel ve ruhsal gelişimlerinde önemli bir rol oynar. Ayrıca çocuk kitabı, çocuğa kitabı sevdirebilmeli, yeni ve farklı kitapları okuma isteği uyandırmalıdır. Çocuklara kitap seçerken, onların beğenisini ve ihtiyaçlarını dikkate almak, onlara verdiğimiz değerin bir göstergesidir (Kocabaş, 1999).

Çocukların estetik duygularının gelişiminde faydalı bir çevre, çocuklar için gereklidir. Bu çevrede kitap önemli bir yere sahiptir. Kitapla estetik duyguları gelişen çocuk görsel sanatla, edebiyatla tanışmalı ve kitabı, sanatı, edebiyatı sevmelidir. Çocuklukta sanatla, edebiyatla atılan temeller ne kadar sağlam olursa ileride de sanat ve edebiyatla birliktelik o kadar kuvvetli olacaktır (Akın,1998; Nas, 2002).

Okul öncesi dönem çocukları resimlere odaklanırlar ve kelimelerin resimler olabileceğini düşünürler. Bunları okuyan yetişkinler için bu büyük bir sorundur. Bazı kitaplarda resim olur fakat yazı olmaz. Yetişkin bu kitapları okuyamadığında çocuklar bu durumdan şüphelenirler. Çocuklar, “Eğer bir resim varsa bir hikaye de olmalı”, düşüncesiyle yetişkinin kitabı farklı bir sebeple okumadığını varsayabilir.

Sonraki bölümlerde yazılara dikkat çekilerek çocukların, hikayelerin yazılardan okunduğunu anlamaları sağlanabilir. Çocuklar sevdikleri bir kitabın hikayesini harfi harfine hatırlar ve unutmazlar (Trawick-Smith, 2003).

Çocuklara hikaye kitabı okumak, onlara sadece yeni dünyalar açmakla kalmaz, çocukları çeşitli yönlerde etkileyerek okur-yazarlık gelişiminde başarılı olmalarında da etkili olur (Wasik, 2004).

Hikaye anlatma aktiviteleri, çocuklara edebiyatın konu ve dilini daha fazla keşfetmelerine sebep olan tek ve eksiksiz bir yol sunarken, gerçek hayatla edebiyat arasındaki bağları da perçinler (Soderman, 2005).

Yetişkinler tahmin edilebilir bir kalıba ve ana hatlara sahip, yüksek kalitede resimli kitaplar seçmelidirler. Çocuklara kitap okurken onları kucaklarına almalı ve kitabı zaman zaman ellerine vermelidirler. Sınıflarda büyük kitapları kullanmak – çocuk klasiklerinin büyütülmüş versiyonlarını- çocukların kendilerine okunurken resimlerin yanında yazıları da görmelerini sağlamış olur. Yetişkinler okurken, bir yandan hikayeyi tartışarak “Sizce daha sonra ne olacak?” gibi tahmin gerektiren ilginç sorular sormalıdır (Trawick-Smith, 2006).

Anne ve babalar ve de çocukların kitabın iyi seçimi ve kullanılması konusunda yardıma ihtiyaçları vardır. Özellikle de bu konuyu önemsemeyen ya da yeterli bilgi sahibi olmadığı için yanlış seçimler yapabilecek ebeveynlerin öğretmenler tarafından yönlendirilmeye ihtiyaçları vardır.

Morrow’un çalışmasında (1987); öğretmenlerin tekrar okuduğu hikayelerde çocukların daha çok sorular sorduğu gözlemlenmiştir. Burada çocuk birçok soru sorar ve anlamlarını yorumlamaya yoğunlaşır. İlk önce resimleri etiketler. Sonra detaylara ilgi yoğunlaşır, yorumları ve soruları, yorumlamaya uygun ve önceden tahmin edilebilirdir. Çocuklar kendi deneyimlerinden yararlanırlar. Öğretmenleriyle birlikte dinledikleri hikayeleri anlatmaya başlarlar. Bazı çocuklar

yapısal unsurlara belirli başlıklara, yapısına, karakterlerine ve hikayenin sonucuna odaklanırlar. Birçok okumadan sonra çocuklar yazılara odaklanır, kelimelerin okunuşunu, harfleri sesleri sorarlar (Akt. Wasik, 2004).

Öğretmenin çocuklar için seçtiği kitaplar, yaş düzeyine göre hayal gücünü beslemeli, yeni düşünceler üretmesine yardımcı olmalıdır (Karakuş, 2006).

Konu bakımından basit ve ilgi çekmeyecek, anlatım yönünden zayıf yazılar, dil bakımından ne kadar yalın olsa da çocuklardaki okuma isteği ve dil sevgisinin gelişimini olumsuz anlamda etkiler. Bir öğretmenin bilinçli bir şekilde seçtiği ve kullandığı eğitici bir kitap ise, çocuğun hem sözcük dağarcığını zenginleştirecek, hem de dilimizin sanatsal yanını keşiflerine imkan tanıyacaktır.

Aileler çocuklarını kitaplarla tanıştıırken şu hususlara dikkat etmelidirler;

1. Çevresindeki varlıkların resimlerini tanıyan ama adlarını söyleyemeyen çocuk bir yaşından sonra renkli oyuncaklara karşı ilgi duymaya başlar. Bu yaşlarda bile çocuğa onun dünyasıyla ilgili resimli kitaplar almalı ve resimleri onların diliyle yorumlamalıdır. Yaşamı ve doğayı tanımaya başlayan çocuk giderek kişiliğini kazanmaya başlayacak ve bundan gurur duyacaktır (Gökşen, 1985).

2. İki yaşından sonra özellikle renkli kalemle boyama yapabilecekleri boyama kitapları verilmelidir. Bu kitapların sınırlı boyama kitabı niteliğinde olmaması gerekir. Bu yolla renkler ve varlıklar arasında ilişki kurmaya başlayan çocuğun göz zevki de gelişecektir. İki, üç, dört yaş çocuklarına hazır çizgili resimleri bulunan kitapları sunmaktansa çocuğun iç dünyasını daha özgürce anlatabilmesi için doğrudan doğruya renkli resimleri kullanması, renkli resimler yapması istenmelidir (Gökşen, 1985).

3. Çocuklara dört yaşından sonra da, altlarında birer sözcük veya kısa tümceler bulunan çocukların tanıdığı resimleri olan kitaplar verilmelidir. Çocuklar bu

kitaplardaki sözcük, rakam ve tümceleri merak edecek ve okumaya hazırlanmış olacaklardır (Kıbrıs, 2000).

4. Dört-beş yaşlarındaki çocuklar, kahramanları çocuk ve hayvan olan öykülerden hoşlanır. Bu öykülerde bu varlıkları yakından tanıdıkları için çocuk bir bakıma kendisini bulacak ve daha çok sevecektir (Kıbrıs, 2000).

5. Çocuklar büyüklerin kendilerine öykü okumalarından da hoşlanırlar. Bu öyküler bol resimli olmalıdır. Bu dönemi olumlu olarak yaşayan çocuklarda kitaba ve okumaya karşı derin bir ilgi doğar. Ancak kitap gerek resimler açısından gerekse konu ve içerik açısından istenilen nitelikleri taşıyor olmalıdır (Kıbrıs, 2000).

6. Seçilecek kitaplar renkli resimli, hareket ve macera içeren konularda olmalıdır (Gönen,1995).

7. Kitapların kısa, anlaşılabilir, sevgi, saygı, dostluk ve barış gibi temaları olmalıdır (Yörükoğlu, 1996).

8.Çevrelerini tanıtan, eşyaları, bitkileri ve hayvanları resimleyen kitapların seçimi çocuklara ilginç gelmekte ve kitaba karşı ilgilerini artırmaktadır (Tuncer,1994).

2.5. Konuyla İlgili Araştırmalar

Sofuoğlu/Gönen'nin(1979), anaokuluna giden 5-6 yaş çocuklarının seçilmiş olan resimli öykü kitapları hakkındaki beğenilerini incelediği çalışmasında, 5-6 yaş grubu çocuklarının iyi özelliklere sahip olan kitapları iyi olmayanlardan daha çok beğendikleri ve kötü kitapları istemediklerini belirlemişlerdir. Ayrıca çocukların, okunan kitapların içerik özelliklerini resimlendirmeden daha çok beğendiklerini saptamıştır.

Gönen (1988) yaptığı araştırmada 4-5 yaş çocuklarının dil gelişimine, resimli kitaplarla yapılan eğitimin etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda resimli kitaplarla yapılan eğitimin 4-5 yaş çocuklarının alıcı ve ifade edici dil gelişim düzeyinde, sözcük dağarcığında önemli bir ilerleme sağladığı bulunmuştur.

Akın (1998) okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitaplarına karşı tutum ve davranışlarını incelediği araştırmanın sonucunda, öğretmenlerin çocuk kitapları hakkında bilgi sahibi olduklarını ve bu konuya bilinçli bir şekilde yaklaştıklarını belirlemiştir. Eğitimcilerin çoğunluğunun, kitap seçiminde, kitapların kullanımında, kitap okumaya hazırlanmada ve çocuklara sunumunda dikkat edilmesi gereken özellikleri göz önüne aldıkları tespit edilmiştir.

Sonnenschein ve Munsterman (2002), 5 yaşındaki çocukların ev ortamında, okuma etkileşimlerinin okuma motivasyonlarına etkisini ve ilk yıllardaki okur yazarlık gelişimini incelemişlerdir. Araştırmanın sonucunda okuma etkileşiminin, hikaye kitaplarıyla aynı doğrultuda olduğu ve okuma yeteneğini etkileyen en önemli olgunun ise okuma sıklığı olduğu saptanmıştır.

III. BÖLÜM

3.YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve verilerin analizi yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın amacı; Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin ve ebeveynlerin çocuk kitabı (3-6 yaş) seçiminde dikkat ettikleri ölçütlerin belirlenmesidir.

Araştırma taşıdığı amaç, bu amaca uygun olarak izlenen tarama yöntemi ve toplanan verilerin niteliği açısından betimsel bir çalışmadır. Verilerin toplanmasında ve yorumlanmasında nicel araştırma yöntemi olan ölçek tekniği kullanılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

3.2.1. Evren

Araştırmanın evrenini Samsun il merkezindeki ve ilçelerindeki, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında, 3–6 yaş grubunda görev yapan öğretmenler ve eğitim kurumlarına devam eden çocukların ebeveynleri oluşturmaktadır.

3.2.2. Örneklem

Araştırmanın örneklemini il merkezindeki ve ilçelerindeki, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim gören çocuklar ve ebeveynleri, random, basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile tespit edilmiştir. Evrende, toplam 86 okul için MEB'den izin alınmış olmasına rağmen ulaşım, zaman, mali vb. sebeplerden dolayı bunların içinden rastgele belirlenmiş ve evreni belli örneklem formülü kullanılarak 56 okuldaki 871 veli ve 97 anasınıflı öğretmenine ulaşılmıştır.

Evreni belli örneklem formülü:

$$n = \frac{\frac{t^2(PQ)}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \cdot \frac{t^2(PQ)}{d^2}}$$

N= Evren sayısı

d= Hoşgörü düzeyi(örnekleme hatası)

n= Örneklem büyüklüğü

t= Güven düzeyinin tablo değeri

PQ= (.50)*(.50)= .25'tir. Maksimum örneklem büyüklüğü için örneklem yüzdesi.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler araştırmacı tarafından geliştirilen likert tipi bir ölçekle toplanmıştır. “Okul Öncesi Öğretmenlerinin ve Ebeveynlerin Çocuk Kitabı Seçim(3-6 yaş) Kriterleri” adlı ölçeğin kapsam geçerliliği için, 2 Profesör, 1 Yrd. Doç, 2 Bilim Uzmanı olmak üzere toplam 5 alan uzmanının görüşleri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak ölçek ön uygulama için hazır hale getirilmiştir. Uzmanlardan alınan bilgiler doğrultusunda 58 sorudan 37 maddenin çıkarılmasına karar verilmiştir.

Araştırmanın örneklem kapsamına girmeyen okullardaki okul öncesi öğretmenlerine ve ebeveyn ölçek formunun ön uygulaması yapılmıştır. Öğretmenlere ölçek uygulanmadan bir gün önce izin alınmış ve birebir görüşülerek ölçeği doldurmaları sağlanmıştır. Veliler ise okula çağrılarak araştırmacı gözetiminde ölçeği doldurması istenmiştir. Ölçek çocuğun okula gelen velisi tarafından (anne ya da baba) doldurulmuştur. Ancak o anda gelemeyen ebeveynlerin evlerine yollanarak geri getirmesi istenmiştir. Veriler toplandıktan sonra SPSS paket programında veriler analiz edilerek ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır.

Bu uygulama sonunda ölçeğin güvenirliği ve geçerliliği ile ilgili şunlar söylenebilir ;

Bu çalışma için ölçeğin geçerliğini tespit etmek amacıyla faktör analizi yapılmasına karar verilmiştir. Ölçeğin öncelikli olarak, faktör analizine uygun olup olmadığını anlamak amacıyla KMO ve Barlett testi yapılmıştır. Bu kapsamda KMO testi ölçüm sonucunun .60 ve daha üstü, Barlett küresellik testi sonucunun da istatistiksel olarak anlamlı olması gerekmektedir. Bu çalışma sonucunda KMO testi sonucu .72, Barlett küresellik testi de ($P<0.01$) anlamlı bulunmuş ve ölçeğe açımlayıcı faktör analizi yapılabileceği sonucuna ulaşılmıştır (Büyüköztürk,2002).

Tablo 1. “Okul Öncesi Öğretmenlerinin ve Ebeveynlerin Çocuk Kitabı Seçim(3-6 yaş) Kriterleri Ölçeği” Açımlayıcı Faktör Analizi (Döndürülmüş Temel Bileşenler Analizi) Sonuçları

Madde No	Faktör Ortak Varyansı	Faktör-1 Yük Değeri	Döndürme Sonrası Yük Değeri		
			Faktör-1	Faktör-2	Faktör-3
s1	,118			,305	
s2	,356			,582	
s3	,564	,630	,720		
s4	,497	,509		,624	
s5	,481	,434	,677		
s6	,402	,537	,383	,476	
s7	,243	,399	,486		
s8	,204			,367	
s9	,311	,554	,424		
s10	,444	,608	,598		
s11	,452		,628		
s12	,397	,617	,350		,469
s13	,534	,493			,701
s14	,436			,655	
s15	,338	,434			,562
s16	,457			,661	
s17	,490	,358			,691
s18	,330	,355			,570
s19	,255			,501	
s20	,241	,389			,409
s21	,200	,394			,326

Faktör analizi öncesi 58 madde, sonrasında ise 21 madde vardır. “Okul Öncesi Öğretmenlerinin ve Ebeveynlerin Çocuk Kitabı Seçim(3-6 yaş) Kriterleri Ölçeği”ne yapılan faktör analizi sonucunda üç faktör elde edilmiştir. İlk Faktör ölçeğe ilişkin toplam varyansın %16,99’unu, ikinci faktör %11,49’unu, üçüncü faktör %8,43’ünü açıklamaktadır. Ölçeğin açıklanan toplam varyansı % 36,88 olarak tespit edilmiştir. Büyüköztürk(2002), tek faktörlü ölçeklerde açıklanan varyansın % 30 ve daha fazla, çok faktörlü ölçeklerde ise açıklanan varyansın daha fazla olması gerektiğini ifade etmektedir. Burada elde edilen sonuçlara göre ölçeğin geçerli olduğu sonucuna ulaşılabilmektedir.

Faktör döndürme sonrasında, ölçeğin birinci faktörünün 6 maddeden (3,5,7,9,10,11), ikinci faktörünün 8 maddeden (1,2,4,6,8,14,16,19), üçüncü faktörünün 7 maddeden (12,13,15,17,18,20,21) oluştuğu görülmektedir. Birinci faktörde yer alan maddelerin faktördeki yük değerleri 0,42–0,72, ikinci faktörde yer alan maddelerin faktördeki yük değerleri 0,30–0,66, üçüncü faktörde yer alan maddelerin faktördeki yük değerleri 0,32–0,70 arasında değişmektedir. Büyüköztürk(2002), maddelerin faktör ortak varyanslarının 1’e yakın ya da .66’nın üzerinde olmasının iyi bir çözüm olduğunu ancak bunu uygulamada karşılamamanın genellikle zor olduğunu ifade etmektedir. Faktörlere maddelerin içerikleri dikkate alınarak isim verilmeye çalışılmıştır. İlk faktörde yer alan maddelerin tümünün tasarım ile ilgili olduğu dikkate alınarak bu faktöre “Kitap Fiziksel özellikler” ismi verilmiştir. İkinci faktörde yer alan maddeler içyapı özellikleri ile ilgilidir. Bu nedenle ikinci faktöre “İçerik (Konu ve tema)” ismi verilmiştir. Üçüncü faktöre ise “İçerik (dil ve karakter)” ismi verilmiştir.

Ölçeğin güvenilirliğini tespit etmek amacıyla Cronbach Alfa güvenirlik istatistiği yapılmıştır. Yapılan istatistiğe göre birinci faktörün Cronbach Alfa değeri .67, ikinci faktörün Cronbach Alfa değeri .64, üçüncü faktörün Cronbach Alfa değeri .66, ölçeğin tamamına ilişkin Cronbach Alfa değeri .67 bulunmuştur. Tezbaşaran (1997), likert tipi bir ölçekte yeterli sayılabilecek bir güvenirlik katsayısının olabildiğince 1’e yakın olması gerektiğini ifade etmektedir. Bu sonuçlara göre ölçeğin güvenirliğinin yüksek düzeyde olduğu söylenebilmektedir.

Araştırmada kullanılan ölçek formları iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kişisel bilgilere ilişkin öğretmen kişisel bilgi formunda 7, ebeveyn kişisel bilgi formunda ise 6 madde bulunmaktadır. Hem ebeveyn hem de öğretmen ölçek formunda ise toplam 21 madde bulunmaktadır. Bu maddelerde, 5’li Likert (derecelendirme ölçeği) kullanılmıştır.

Ölçek formundaysa şu seçenekler yer almaktadır ;

- Tamamen Katılıyorum(5)
- Katılıyorum(4)
- Kararsızım(3)
- Katılmıyorum(2)
- Hiç Katılmıyorum(1)

“Okul Öncesi Öğretmeninin ve Ebeveynlerinin Çocuk Kitabı Seçim (3-6 yaş) Kriterleri Ölçeği”nden alınabilecek en yüksek puan 105, en düşük puan 21 puandır.

Ölçekler, öğretmenlere ve ebeveynlere, okullarda gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra dağıtılmış, cevaplandırılan ölçekler toplanmıştır. Dağıtılan ölçeklerden geri dönen 871 veli ve 97 öğretmen ölçeği değerlendirmeye alınmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada veri toplama araçlarıyla toplanan veriler, SPSS bilgisayar programı sayesinde analiz edildikten sonra istatistiksel anlamda çözümlenmiştir.

Ölçekte yer alan maddelerden elde edilen verilere ilişkin bulguların sergilenmesinde frekans ve yüzde değerler kullanılmıştır. Maddeleri yorumlamada Kruskal Wallis H testi, Mann Whitney U testi, tek yönlü varyans analizi ANOVA kullanılmıştır. Elde edilen bulgular tablolaştırılarak alt problemlerin sırasına göre düzenlenmiş, yorum ve tartışması yapılmıştır.

Bu araştırmada veriler, Kruskal Wallis H testi, Mann Whitney U testi ve ilişkisiz örneklem için Tek Faktörlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) testi ile analiz edilmiştir. Bir bağımlı değişken üzerinde etkisi araştırılan iki alt kategorili (cinsiyet) değişkeninde gruplar arası (çocuk edebiyatı dersi alıp

almadıkları) farkın anlamlılığını test etmek için Mann Whitney U testi kullanılmıştır. İlişkisiz iki ya da daha fazla alt kategorisi olan değişkenlerde (okul türü / mesleki kıdem/ yaş grupları/karar verme/sıklık düzeyleri/ öğrenim düzeyleri) gruplar arası farkın anlamlılığı için parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis H Testi, . İlişkisiz iki ya da daha fazla alt kategorisi olan değişkenlerde (gelir düzeyi / kitap alınan yaş/meslek) gruplar arası farkın anlamlılığı için tek yönlü varyans analizi (anova) kullanılmıştır ANOVA sonucunda anlamlı farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Sheffe Testi yapılmıştır. Gruplar arasındaki farkların yorumlanmasında analiz sonuçlarına bağlı olarak aritmetik ortalama ve anlamlılık değerleri dikkate alınmıştır (Büyüköztürk, 2002).

IV. BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgular ve yorumlar verilmiştir.

4.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgular

Tablo 2 ile Tablo 11 arasında öğretmenler ile ilgili bulgular, Tablo 12 ile Tablo 18 arasında ebeveynler ile ilgili bulgular yer almaktadır.

4.1.1. Birinci Alt Problem: Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul Türünün Çocuk Kitapları Seçerken Dikkat Ettikleri Kriterlere Etkisi Bulunmakta Mıdır?

Tablo 2. Örneklem Alınan Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul Türüne Göre Dağılımları

Mezun Olunan Okul Türü	n	%
Kayıp Veri	1	1.0
Kız Meslek Lisesi Mezunu	12	12.4
Ön Lisans Mezunu	8	8.2
Okul Öncesi Öğretmenliği (4 Yıllık) Mezunu	58	59.8
Açık Öğretim Fakültesi	13	13.4
Yüksek Lisans / Doktora Mezunu	1	1.0
Diğer	4	4.1
TOPLAM	97	100.0

Örneklem alınan öğretmenlerin mezun oldukları okul türü incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğunun okul öncesi öğretmenliği (4 yıllık) (n=58, %59.4) alanından mezun oldukları görülmektedir. Bunu sırası ile Açık Öğretim Fakültesi mezunları, Kız Meslek Lisesi mezunları ve Ön Lisans mezunları takip etmektedir. Mezun oldukları okul türünü işaretlemeyen öğretmenler “diğer” olarak kodlanmıştır.

Tablo 3. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul Türüne Göre Kitap Seçim Kriterleri Ve Bu Kriterleri Oluşturan Alt Boyutlara İlişkin Kruskal Wallis H Testi Tablosu

Boyut	Grup	n	Sıra Ort.	sd	X^2	P	Anlamlı Fark
Fiziksel özellikler	Kız Meslek Lisesi	12	67.33	5	8.370	.137	----
	Ön Lisans	8	49.44				
	Okul Öncesi Öğretmenliği (4 Yıllık)	58	44.35				
	Açık Öğretim Fakültesi	13	52.08				
	Yüksek Lisans / Doktora	1	17.50				
	Diğer	4	46.38				
	Toplam	96					
İçerik(Konu tema)	Kız Meslek Lisesi	12	44.50	5	3.139	.679	----
	Ön Lisans	8	57.00				
	Okul Öncesi Öğretmenliği (4 Yıllık)	58	47.78				
	Açık Öğretim Fakültesi	13	51.92				
	Yüksek Lisans / Doktora	1	11.00				
	Diğer	4	52.12				
	Toplam	96					
İçerik (dil Karakter)	Kız Meslek Lisesi	12	62.92	5	13.103	.022*	1-3 2-3
	Ön Lisans	8	68.50				
	Okul Öncesi Öğretmenliği (4 Yıllık)	58	43.74				
	Açık Öğretim Fakültesi	13	42.04				
	Yüksek Lisans / Doktora	1	12.50				
	Diğer	4	64.25				
	Toplam	96					
Ölçeğin Tamamı	Kız Meslek Lisesi	12	61.79	5	10.471	.063	----
	Ön Lisans	8	64.19				
	Okul Öncesi Öğretmenliği (4 Yıllık)	58	43.18				
	Açık Öğretim Fakültesi	13	52.23				
	Yüksek Lisans / Doktora	1	3.00				
	Diğer	4	53.62				
	Toplam	96					

* P<0.05

Tablo 3. incelendiğinde, öğretmenlerin mezun oldukları okul türüne göre kitap seçim kriterleri arasındaki fark anlamlı çıkmamıştır ($X^2_{(5)}=10.471$, $p>0.05$). Bununla birlikte ölçeğin alt boyutları olan; fiziksel özellikler ($X^2_{(5)}=8.370$, $p>0.05$), içerik(konu ve tema) ($X^2_{(5)}=3.139$, $p>0.05$), boyutlarında da öğretmenlerin mezuniyet durumlarına ilişkin anlamlı fark çıkmamıştır. Ancak, içerik(dil ve karakter) alt boyutunda ($X^2_{(5)}=13.103$, $p<0.05$) anlamlı fark çıkmıştır. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak amacıyla Mann Whitney U testi yapılmış ve gruplar arasında tek tek karşılaştırmaya gidilmiştir. Bunun neticesinde farkın kız meslek lisesi mezunu öğretmenleri ile dört yıllık okul öncesi öğretmenliği bölümünden mezun olanlar arasında ve ön lisans mezunu öğretmenler ile dört yıllık okul öncesi öğretmenliği bölümünden mezun olanlar arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mann Whitney U testi sonucunda elde edilen sıra ortalamalarına göre; kız meslek lisesi mezunu öğretmenlerin (sıra ortalaması= 47.58) dört yıllık okul öncesi öğretmenliği bölümünden mezun olanlara (sıra ortalaması=33.00) oranla ve ön lisans mezunu öğretmenlerin (sıra ortalaması= 48.25) dört yıllık okul öncesi öğretmenliği bölümünden mezun olanlara (sıra ortalaması= 31.47) oranla içerik(dil ve karakter) belirlemede daha iyi oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrenim seviyeleri düşük öğretmenlerin, öğrenim seviyeleri yüksek öğretmenlerden içerik(dil ve karakter) belirlemede daha iyi oldukları sonucunun, öğretmenlerin kendilerini yetiştirmelerindeki farklılıklardan ve bireysel farklarından dolayı olduğu düşünülmektedir.

Öğretmen alanıyla ilgili her türlü bilgiyi sadece bilmekle kalmayıp yeni bilgileri yaratıcı yollardan birleştirebilmelidir. İyi bir öğretmen aynı zamanda yeni bilgi ve deneyimlere açık bir öğrencidir (Tuğrul, 1993).

Okul öncesi eğitimin istenilen nitelikte yapılabilmesinde fiziksel koşullar, araç-gereç ve programın yanı sıra hatta tüm bunlardan daha da önemlisi sistemin en temel ögesinin öğretmen olduğu düşünülmekte, öğretmenin iyi niteliklerle

donatılmadığı durumlarda amaca ulaşmanın da mümkün olmayacağı düşünölmektedir (Şahin ve diğlerleri, 2000; Turla ve diğlerleri, 2001).

Okul öncesi öğretmenliğı programından (4 yıllık) mezun olan öğretmenlerin lisans programında aynı dersleri almış olmalarına rağmen birçok eğitim faköltesinin ilgili anabilim dalında ilgili alanda öğretim elemanı bulunmamaktadır.

4.1.2. İkinci alt Problem: Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerinin, Çocuk Kitapları Seçerken Dikkat Ettikleri Kriterlere Etkisi Bulunmakta Mıdır?

Tablo 4. Örneklem Alınan Öğretmenlerin Çalışma Sürelerine Göre Dağılımları

Çalışma Süreleri	n	%
Kayıp Veri	1	1.0
1-5 Yıl	39	40.2
6-10 Yıl	31	32.0
11-15 Yıl	9	9.3
16-20 Yıl	8	8.2
20 yıl ve üstü	9	9.3
Toplam	97	100.0

Örneklem alınan öğretmenlerin çalışma süreleri incelendiğinde, öğretmenlerin 1-5 yıl (n=39, %40.2) ve 6-10 yıl (n=31, %32) arasında yığıldığı görülmektedir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Meslekî Kıdemlerine Göre Kitap Seçim Kriterleri Ve Bu Kriterleri Oluşturan Alt Boyutlara İlişkin Kruskal Wallis H Testi Tablosu

Boyut	Grup	n	Sıra Ort.	sd	X^2	p
Fiziksel özellikler	1-5 Yıl	39	47.31	4	2.710	.608
	6-10 Yıl	31	50.10			
	11-15 Yıl	9	55.22			
	16-20 Yıl	8	35.50			
	20 yıl ve üstü	9	53.00			
	Toplam	96				
İçerik (Konu ve Tema)	1-5 Yıl	39	51.00	4	1.559	.816
	6-10 Yıl	31	48.08			
	11-15 Yıl	9	38.33			
	16-20 Yıl	8	47.94			
	20 yıl ve üstü	9	49.78			
	Toplam	96				
İçerik (Dil ve karakter)	1-5 Yıl	39	42.65	4	4.856	.302
	6-10 Yıl	31	48.71			
	11-15 Yıl	9	51.72			
	16-20 Yıl	8	58.19			
	20 yıl ve üstü	9	61.28			
	Toplam	96				
Ölçeğin Tamamı	1-5 Yıl	39	48.86	4	.704	.951
	6-10 Yıl	31	48.44			
	11-15 Yıl	9	49.28			
	16-20 Yıl	8	41.56			
	20 yıl ve üstü	9	52.56			
	Toplam	96				

Tablo 5. incelendiğinde, öğretmenlerin meslekî kıdemlerine göre kitap seçim kriterleri arasındaki fark anlamlı çıkmamıştır ($X^2_{(4)}=.704$, $p>0.05$). Bununla birlikte ölçeğin alt boyutları olan; fiziksel özellikler ($X^2_{(4)}=2.710$, $p>0.05$), içerik(konu ve tema) ($X^2_{(4)}=1.559$, $p>0.05$) ve içerik(dil ve karakter) ($X^2_{(4)}=4.856$, $p>0.05$) boyutlarında da öğretmenlerin meslekî kıdemlerine ilişkin anlamlı fark saptanmamıştır.

Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre kitap seçim kriterleri arasındaki farkın anlamlı çıkmayışı, verilen meslek içi eğitim çalışmalarına öğretmenlerin

duyarlı olduğunu düşündürmektedir. Öğretmenlerin mesleki kıdemleri değil kendilerini yetiştirmiş olmalarının ön planda olduğu düşünülmektedir.

Öğretmenin hizmet öncesinde iyi yetişmiş olması görevini uzun süre nitelikli bir biçimde sürdürmesi için yeterli olamamaktadır. Bunun nedenleri toplum yapısında ve eğitim sisteminde meydana gelen değişimlerdir. Eğitim sistemi, okul ve öğretmen anlayışındaki değişimler, eğitim teknolojisindeki değişimler, örgün ve yaygın eğitim ilişkilerindeki değişimler okul öncesi eğitimde hizmet-içi eğitim çalışmalarını gündeme getirmektedir (Erkan, 1993).

4.1.3. Üçüncü Alt Problem: Öğretmenlerin Çalıştıkları Yaş Grubunun Çocuk Kitapları Seçerken Dikkat Ettikleri Kriterlere Etkisi Bulunmakta Mıdır?

Tablo 6. Öğretmenlerin Çalıştıkları Yaşlara Göre Çalışma Sürelerini Göre Dağılımları

Yaş grubu	Çalışma Süresi											
	1-5 yıl		6-10 yıl		11-15 yıl		16-20 yıl		20 yıl ve üstü		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
3 yaş	1	100	-	-	-	-	-	-	-	-	1	100
4 yaş	3	33.3	5	55.6	-	-	-	-	-	-	9	100
5 yaş	6	66.7	1	11.1	-	-	1	11.1	1	11.1	9	100
6 yaş	27	37	24	32.9	8	11	6	8.2	8	11	73	100
TOPLAM	37	40.2	30	32	8	9.3	7	8.2	9	9.3	92	100

*Çalışma sürelerini belirtmeyen 5 öğretmen tabloda yer almamıştır. 5 öğretmen veri kaybıdır.

Tablo 7. Öğretmenlerin Çalıştıkları Yaş Gruplarına Göre Kitap Seçim Kriterleri Ve Bu Kriterleri Oluşturan Alt Boyutlara İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Boyut	Grup	n	Sıra Ort.	sd	X^2	p
Fiziksel özellikler	3 Yaş	1	38.00	3	.490	.921
	4 Yaş	9	41.44			
	5 Yaş	9	48.00			
	6 Yaş	73	47.05			
	Toplam	92				
İçerik (konu ve tema)	3 Yaş	1	43.50	3	.018	.999
	4 Yaş	9	46.17			
	5 Yaş	9	46.11			
	6 Yaş	73	46.63			
	Toplam	92				
İçerik (dil ve karakter)	3 Yaş	1	56.00	3	1.165	.761
	4 Yaş	9	44.06			
	5 Yaş	9	54.72			
	6 Yaş	73	45.66			
	Toplam	92				
Ölçeğin Tamamı	3 Yaş	1	42.50	3	.832	.842
	4 Yaş	9	40.61			
	5 Yaş	9	51.89			
	6 Yaş	73	46.62			
	Toplam	92				

Tablo 7. incelendiğinde, öğretmenlerin çalıştıkları yaş gruplarına göre kitap seçim kriterleri arasındaki fark anlamlı çıkmamıştır ($X^2_{(3)}=.832$, $p>0.05$). Bununla birlikte ölçeğin alt boyutları olan; fiziksel ($X^2_{(3)}=.490$, $p>0.05$), içerik (konu ve tema) ($X^2_{(3)}=.018$, $p>0.05$) ve içerik (dil ve karakter) ($X^2_{(3)}=1.165$, $p>0.05$) boyutlarında da öğretmenlerin çalıştıkları yaş gruplarına ilişkin anlamlı fark bulunmamıştır.

Öğretmenlerin çalıştıkları yaş gruplarına göre kitap seçim kriterleri arasında anlamlı bir farkın çıkmayışı öğretmenlerin tüm yaş gruplarına aynı kitapları fark gözetmeksizin kullandıkları, çocukların yaşlarını göz önünde bulundurmadıklarını düşündürmektedir.

Çağdaş ve demokratik toplumun gerektirdiği, duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilen, girişimci ve araştırmacı, özdenetimli, haklara saygılı, yeteneklerinin farkında olan, ruhsal ve bedensel yönden sağlıklı bireyler yetiştirmek ancak okul öncesi dönemdeki çocukların eğitime gerekli önemi vermekle sağlanabilir (Kandır 1991, 2001).

Öğretmenler çocuklara kitapları seçerken çocukların yaşlarıyla ilgili ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmalıdır. Bu konuda önceden hazırlanmış kitap katalogları yararlı olabilir. Bu kataloglar kitapların konularına, türlerine, içeriklerine, yazarlarına, fiziksel yapılarına göre hazırlanabilir. Öğretmenler böylece en uygun kitabı daha kolayca bulup seçebilirler (Akın, 1998).

Temel bilgi ve beceriler çocukların kritik dönemleri olan okul öncesi dönemlerinde zengin deneyimler ve eğitim durumları ile kazandırılmazsa, sonraki yıllarda çocuğun öğrenme ve gelişim düzeyini sınırlamakta, zengin uyarıcı çevre ve deneyimler ise; okul öğrenimlerinin temelini oluşturan görme ve işitme algılarındaki seçiciliği, anadilini kullanma yeterliliğini, sayısal, uzaysal yetenekleri ve başarıma güdüsünü artırmaktadır (Oğuzkan ve Oral, 1996; Semenoğlu, 2001).

4.1.4. Dördüncü Alt Problem: Öğretmenlerin Çocuk Edebiyatı Dersi Alıp Almadıklarının Çocuk Kitapları Seçerken Dikkat Ettikleri Kriterlere Etkisi Bulunmakta Mıdır?

Tablo 8. Öğretmenlerin Öğrenimleri Sırasında “Çocuk Edebiyatı” Dersi Alıp Almadıklarının Göre Kitap Seçim Kriterleri Ve Bu Kriterleri Oluşturan Alt Boyutlara İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Boyut	Grup	N	Sıra Ort.	Sıra Topl.	U	P
Fiziksek özellikler	Evet	77	45.27	3485.50	482.500	.021*
	Hayır	19	61.61	1170.50		
	Toplam	96				
İçerik (konu ve tema)	Evet	77	49.78	3833.00	633.000	.363
	Hayır	19	43.32	823.00		
	Toplam	96				
İçerik (dil ve karakter)	Evet	77	46.05	3545.50	542.500	.077
	Hayır	19	58.45	1110.50		
	Toplam	96				
Ölçeğin Tamamı	Evet	77	45.44	3498.50	495.500	.030*
	Hayır	19	60.92	1157.50		
	Toplam	96				

* P<0.05

Tablo 8. incelendiğinde, öğretmenlerin öğrenimleri sırasında “çocuk edebiyatı” dersi alıp almadıklarına göre kitap seçim kriterleri arasındaki fark (U=495.500, p<0.05) ve fiziksel alt boyutundaki fark (U=482.500, p<0.05) anlamlı çıkmıştır. Kitap seçim kriterlerine göre sıra ortalamaları incelendiğinde, öğrenimleri sırasında çocuk edebiyatı dersi almayanların (sıra ortalaması= 60.92) alanlara (sıra ortalaması =45.44) oranla kitap seçiminde daha etkili oldukları görülmektedir. Fiziksel alt boyutuna ilişkin sıra ortalamaları incelendiğinde de, öğrenimleri sırasında çocuk edebiyatı dersi almayanların (sıra ortalaması= 61.61) alanlara (sıra ortalaması =45.27) oranla daha etkili oldukları görülmektedir. Bununla birlikte ölçeğin alt boyutları olan; içerik(konu ve tema) (U=633.000, p>0.05) ve içerik(dil ve karakter) (U=542.500, p>0.05) boyutlarında öğrenimleri sırasında çocuk edebiyatı dersi alıp almama durumlarına ilişkin anlamlı fark çıkmamıştır.

Çocuk edebiyatı dersi almayan öğretmenlerin alanlara oranla kitap seçiminde daha etkili olmalarının öğretmen yetiştiren eğitimcilerin farklı olmasından ve “çocuk edebiyatı” dersinde yeterli olmamalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çocuk edebiyatı kavramına yeterince hakim olmayan öğretmenler, çocuk edebiyatının okuma gelişimini yeterince kavrayamazlar. Okuma gelişiminde çocuk edebiyatının önemli bir rol teşkil ettiği düşünülürse öğretmenlerin bu alanda bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Okuma gelişiminde çocuk edebiyatını kullanan öğretmenlerin deneyimleri ileriki yıllarda çocukların okuma-yazma başarı derecesini, yazılı ve sözlü anlatım başarılarını artırmaktadır (Aytaş,2003).

4.1.5. Beşinci Alt Problem: Öğretmenlerin Kitap Köşesine Kitap Alırken Kimin Karar Verdiğinin Çocuk Kitapları Seçerken Dikkat Ettikleri Kriterlere Etkisi Bulunmakta mıdır?

Tablo 9. Öğretmenlerin Kitap Köşesindeki Kitapları Alırken Kimin Karar Verdiğine Göre Kitap Seçim Kriterleri Ve Bu Kriterleri Oluşturan Alt Boyutlara İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Boyut	Grup	n	Sıra Ort.	sd	X^2	P
Fiziksel özellikler	Okul müdürü ve Öğretmen	20	48.30	2	0.937	0.626
	Aile ve Öğretmen	26	41.21			
	Öğretmen ve Çocuk	43	45.76			
	Toplam	89				
İçerik (Konu ve Tema)	Okul müdürü ve Öğretmen	20	45.23	2	1.087	0.581
	Aile ve Öğretmen	26	49.08			
	Öğretmen ve Çocuk	43	42.43			
	Toplam	89				
İçerik (Dil ve karakter)	Okul müdürü ve Öğretmen	20	46.25	2	0.078	0.962
	Aile ve Öğretmen	26	45.13			
	Öğretmen ve Çocuk	43	44.34			
	Toplam	89				
Ölçeğin Tamamı	Okul müdürü ve Öğretmen	20	48.00	2	0.410	0.815
	Aile ve Öğretmen	26	45.12			
	Öğretmen ve Çocuk	43	43.53			
	Toplam	89				

Tablo 9. incelendiğinde, öğretmenlerin kitap köşesindeki kitapları alırken kimin karar verdiğine göre kitap seçim kriterleri arasındaki fark anlamlı çıkmamıştır ($X^2_{(2)}=5.556$, $p>0.05$). Bununla birlikte ölçeğin alt boyutları olan; fiziksel ($X^2_{(2)}=5.412$, $p>0.05$), içerik(konu ve tema) ($X^2_{(2)}=3.059$, $p>0.05$) ve içerik(dil ve karakter) ($X^2_{(2)}=6.555$, $p>0.05$) boyutlarında da öğretmenlerin kitap köşesindeki kitapları alırken kimin karar verdiğine ilişkin anlamlı fark çıkmamıştır.

Kitapların alımında “okul müdürü ve öğretmen”, “aile ve öğretmen”, “öğretmen ve çocuk” ikililerinden herhangi birinin kitap seçimlerinin fark yaratmadığı görülmüş, bunun da kitap seçiminde aynı oranda yüzeysel

davrandıklarından dolayı olduğu ve kitabın temininin ön planda tutulduğu düşünülmektedir.

Okul öncesi eğitimde çocuğa uygun bir eğitim ortamı hazırlamak, çocuğun gelişimini okul, aile ve çevrede en iyi şekilde sürmesi için gerekli katkıları yapmak öğretmenin işlevidir (Kutluğ, 2007).

Çakmak'ın(1994) yaptığı araştırmaya göre; Türkiye'de çocuk kitabı tüketicileri kitap seçiminde, genellikle yeterli bilgiye sahip değildir. Doğru kitabın seçimi ve çocuğa doğru zamanda sunulması eğitim ve alışkanlığa dayanmaktadır. Çocuklarla direkt ilgili olan kişilere(ebeveyn, öğretmenler vb...) çocuklar için kitap seçiminin nasıl yapılacağı ve çocuğa okuma alışkanlığının nasıl kazandırılacağı konusunda kitle iletişim araçları vasıtasıyla bilgiler sunulmalıdır. Bu konuda seminerler düzenlenmeli ve iyi nitelikli kitaplar yetişkinlere tanıtılmalıdır. Ayrıca yetişkinlere çocukların gelişim, ilgi ve ihtiyaçları ile ilgili bilgiler verilerek uygun seçimler yapmaları sağlanmalıdır. Özet olarak yetişkin eğitime önem verilmelidir.

Üstünoğlu'na(1987) göre, nitelikli bir okul öncesi eğitim kurumu, çocuğun ailesi dışında karşılaştığı planlı, denetimli ve kurallı eğitimin ilk basamağıdır (Akt. Kaya, 2002)

4.1.6. Altıncı Alt Problem: Öğretmenlerin Okullarına Hangi Sıklıkla Kitap Alındığının, Çocuk Kitapları Seçerken Dikkat Ettikleri Kriterlere Etkisi Bulunmakta Mıdır?

Tablo 10. Öğretmenlerin Okullarına Hangi Sıklıkla Kitap Alındığına Göre Kitap Seçim Kriterleri Ve Bu Kriterleri Oluşturan Alt Boyutlara İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Boyut	Grup	n	Sıra Ort.	sd	X^2	P
Fiziksel özellikler	15 günde bir	7	66.43	3	4.874	0.181
	Ayda bir	15	49.37			
	Yılda bir	55	43.46			
	Diğer	15	45.47			
	Toplam	92				
İçerik (Konu ve Tema)	15 günde bir	7	40.29	3	1.790	0.617
	Ayda bir	15	41.57			
	Yılda bir	55	49.47			
	Diğer	15	45.47			
	Toplam	92	43.43			
İçerik (Dil ve karakter)	15 günde bir	7	65.29	3	4.744	0.192
	Ayda bir	15	49.07			
	Yılda bir	55	45.15			
	Diğer	15	40.13			
	Toplam	92				
Ölçeğin Tamamı	15 günde bir	7	68.21	3	5.606	0.132
	Ayda bir	15	48.37			
	Yılda bir	55	44.73			
	Diğer	15	41.00			
	Toplam	92				

Tablo 10. incelendiğinde, öğretmenlerin okullarına hangi sıklıkla kitap alındığına göre kitap seçim kriterleri arasındaki fark anlamlı çıkmıştır ($X^2_{(3)}=11.275$, $p<0.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak amacıyla Mann Whitney U testi yapılmış ve gruplar arasında tek tek karşılaştırmaya gidilmiştir. Bunun neticesinde farkın haftada bir kitap alanlar ile yılda bir alanlar arasında, on beş günde bir alanlarla yılda bir alanlar arasında, dönemde bir alanlarla yılda bir alanlar arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mann Whitney U

testi sonucunda elde edilen sıra ortalamalarına göre; haftada bir kitap alanların (sıra ortalaması= 23.67) yılda bir kitap alanlara (sıra ortalaması=12.17) oranla, on beş günde bir kitap alanların (sıra ortalaması= 22.50) yılda bir kitap alanlara (sıra ortalaması=12.52) oranla ve dönemde bir kitap alanların (sıra ortalaması= 32.14) yılda bir kitap alanlara (sıra ortalaması=22.24) oranla kitap seçiminde daha iyi oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin alt boyutları olan; fiziksel ($X^2_{(3)}=4,874$, $p>0.05$), içerik(konu ve tema) ($X^2_{(3)}=1.790$, $p>0.05$) ve içerik(dil ve karakter) ($X^2_{(3)}=4,744$, $p>0.05$) boyutlarında da öğretmenlerin okullarına hangi sıklıkla kitap alındığına ilişkin anlamlı fark çıkmamıştır.

Sınıflarına kısa zaman aralıklarıyla kitap alan öğretmenler, kitap seçimleri konusunda daha çok deneyim sahibi olduklarından dolayı, kitap seçiminde daha iyi oldukları düşünülmektedir.

Çocukların etkin olarak araştırma yapabilmelerinde ve doğrudan deneyimlerle ilişkileri keşfederek, bilişsel süreçlerini yapılandırmada kullandıkları araç-gereçler sayesinde beceri kazandıkları, en fazla kendi kendilerine planlayıp, yürüttükleri etkinliklerden ders aldıkları ve böylece temel deneyimlerini oluşturdıkları düşüncesi göz önüne alındığında; onlara sunulan çevresel olanakların önemi daha iyi anlaşılmaktadır (Banet, 1990).

Özten ve Kırnavoğlu'nun(2004) yaptıkları araştırmada lise mezunu eğitimcilerin %94,6'sı okuluna her yıl yeni çocuk kitabı alındığını, %5,4'ü ise alınmadığını belirtmiştir. Yüksek okul mezunu eğitimcilerin ise %100'ü okuluna her yıl yeni çocuk kitabı alındığını belirtmiştir. Eğitimcilerin mezun oldukları okullara göre okuluna her yıl yeni çocuk kitabı alınıp alınmadığı arasındaki istatistiksel fark anlamlı bulunmamıştır.

4.1.7. Yedinci Alt Problem: Öğretmenlerin Kitap Köşelerinde Ne Sıklıkla Değişiklik Yaptıklarının Çocuk Kitapları Seçerken Dikkat Ettikleri Kriterlere Etkisi Bulunmakta Mıdır?

Tablo 11. Öğretmenlerin Kitap Köşelerinde Ne Sıklıkla Değişiklik Yaptıklarına Göre Kitap Seçim Kriterleri Ve Bu Kriterleri Oluşturan Alt Boyutlara İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Boyut	Grup	n	Sıra Ort.	sd	X^2	P
Fiziksel özellikler	15 günde bir	45	44.11	2	1.356	1.181
	Ayda bir	26	51.79			
	Yılda bir	22	47.25			
	Toplam	93				
İçerik (Konu ve Tema)	15 günde bir	45	44.01	2	1.790	1.587
	Ayda bir	26	47.27			
	Yılda bir	22	52.80			
	Toplam	93				
İçerik (Dil ve karakter)	15 günde bir	45	44.79	2	4.744	1.05
	Ayda bir	26	51.52			
	Yılda bir	22	46.18			
	Toplam	93				
Ölçeğin Tamamı	15 günde bir	45	43.31	2	5.606	1.680
	Ayda bir	26	49.71			
	Yılda bir	22	51.34			
	Toplam	93				

Tablo 11. incelendiğinde, öğretmenlerin kitap köşelerinde ne sıklıkla değişiklik yaptıklarına göre kitap seçim kriterleri arasındaki fark anlamlı çıkmamıştır ($X^2_{(2)}=5,606$, $p>0.05$). Bununla birlikte ölçeğin alt boyutları olan; fiziksel ($X^2_{(2)}=1,356$, $p>0.05$), içerik (konu ve tema) ($X^2_{(2)}=1,790$, $p>0.05$) ve içerik(dil ve karakter) ($X^2_{(2)}=4,744$, $p>0.05$) boyutlarında da öğretmenlerin kitap köşelerinde ne sıklıkla değişiklik yaptıklarına ilişkin anlamlı fark çıkmamıştır.

Öğretmenlerin kitap köşelerinde yaptıkları değişikliklerin rutin ve sıradan değişiklikler oldukları ve kitap seçimlerinde bunun bir etkisinin olmadığı düşünülmektedir.

Şimşek(1995) anaokulu öğretmenlerinin çocukta kitap sevgisi oluşturmada etkili bir model olabilmesi için, çeşitli yolların bilinmesi gerektiğini söylemiştir. Bu arada çocukta kitap sevgisi oluşturmada belirtilmesi gereken ilk nokta, kitap sevgisine anaokulu öğretmenin de sahip olması gerektiğidir. Öğretmenin anaokulunda çocukta kitap sevgisi oluşturmada birçok etkinlik düzenleyebileceğini vurgulamış, bunlar kitaplık düzenleme, kitap sergileri, kitapevi ve kütüphane gezileri gibi etkinliklerin sayılabileceğini söylemiştir(Özten, Kırnavoğlu, 2004).

Çocuk kitapları, okul ve sınıf kitap köşelerinde, okuma alışkanlığının kazandırılmasında en önemli etkidir. Buralara konan kitapların bilinçle ve özenle seçilmesinde, öğretmenlerin bu konuda bilgilendirilmesi gerekir (Kıbrıs, 2000).

4.1.8. Sekizinci Alt Problem: Ebeveynlerin Öğrenim Durumunun Çocuk Kitapları Seçerken Dikkat Ettikleri Kriterlere Etkisi Bulunmakta Mıdır?

Tablo 12. Örneklem Alınan Ebeveynlerin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımları

Ebeveynlerin Öğrenim Durumları	n	%
Kayıp Veri	2	.2
Okur-Yazar Değil	5	.6
Okur-Yazar	9	1.0
İlk Okul Mezunu	282	32.3
Orta Okul Mezunu	97	11.1
Lise Mezunu	250	28.7
Üniversite Mezunu	203	23.3
Lisans Üstü Eğitim	24	2.8
TOPLAM	872	100.0

Örneklem alınan ebeveynlerin öğrenim durumları incelendiğinde, ebeveynlerin büyük çoğunluğunun ilkokul (n=282, %32.3), lise (n=250, %28.7) ve üniversite (n=203, %23.3) mezunu oldukları görülmektedir.

Tablo 13. Ebeveynlerin Öğrenim Durumuna Göre Kitap Seçim Kriterleri Ve Bu Kriterleri Oluşturan Alt Boyutlara İlişkin Kruskal Wallis H Testi Tablosu

Boyut	Grup	n	Sıra Ort.	sd	X^2	P	Anlamlı Fark
Fiziksel özellikler	Okur-Yazar Değil	5	529.40	6	14.111	.028*	3-7 4-7 5-7 6-7 3-4 4-6
	Okur-Yazar	9	474.33				
	İlk Okul Mezunu	282	424.37				
	Orta Okul Mezunu	96	488.64				
	Lise Mezunu	250	447.76				
	Üniversite Mezunu	203	420.46				
	Lisans Üstü Eğitim	24	300.94				
	Toplam	869					
İçerik (Konu ve Tema)	Okur-Yazar Değil	5	253.10	6	35.720	.000*	1-6 3-6 4-6 5-6
	Okur-Yazar	9	462.33				
	İlk Okul Mezunu	282	405.29				
	Orta Okul Mezunu	96	432.73				
	Lise Mezunu	250	402.56				
	Üniversite Mezunu	203	522.26				
	Lisans Üstü Eğitim	24	420.71				
	Toplam	869					
İçerik (Dil ve karakter)	Okur-Yazar Değil	5	458.00	6	9.628	.141	-----
	Okur-Yazar	9	462.67				
	İlk Okul Mezunu	282	443.99				
	Orta Okul Mezunu	96	443.91				
	Lise Mezunu	250	455.24				
	Üniversite Mezunu	203	403.85				
	Lisans Üstü Eğitim	24	331.21				
	Toplam	869					
Ölçeğin Tamamı	Okur-Yazar Değil	5	416.00	6	11.289	.080	-----
	Okur-Yazar	9	440.61				
	İlk Okul Mezunu	282	421.68				
	Orta Okul Mezunu	96	469.02				
	Lise Mezunu	250	425.43				
	Üniversite Mezunu	203	463.81				
	Lisans Üstü Eğitim	24	313.40				
	Toplam	869					

* P<0.05

Tablo 13. incelendiğinde, ebeveynlerin öğrenim durumlarına göre kitap seçim kriterleri arasındaki fark ($X^2_{(6)}=11.289$, $p>0.05$) ve içerik(dil ve karakter)

($X^2_{(6)}=9.628$, $p>0.05$) alt boyutundaki fark anlamlı çıkmamıştır. Ancak, ebeveynlerin öğrenim durumlarına göre ölçeğin alt boyutları olan; fiziksel ($X^2_{(6)}=10.787$, $p>0.05$) ve içerik(konu ve tema) ($X^2_{(6)}=1.879$, $p>0.05$) boyutlarına ilişkin fark anlamlı çıkmıştır. Fiziksel ve içerik(konu ve tema) alt boyutlarında farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak amacıyla Mann Whitney U testi yapılmış ve gruplar arasında tek tek karşılaştırmaya gidilmiştir. Bunun neticesinde fiziksel alt boyutunda farkın ilköğretim mezunu olanlar ile lisansüstü eğitim mezunları arasında, orta okul mezunu olanlar ile lisans üstü eğitim mezunu olanlar arasında, lise mezunu olanlar ile lisans üstü eğitim mezunu olanlar arasında, üniversite mezunu olanlar ile lisans üstü eğitim mezunu olanlar arasında, ilk okul mezunu olanlarla orta okul mezunu olanlar arasında ve orta okul mezunu olanlarla üniversite mezunu olanlar arasında olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Fiziksel alt boyutuna ilişkin gruplar arasında yapılan Mann Whitney U testi sonucunda elde edilen sıra ortalamalarına göre; ilk okul mezunu olanların (sıra ortalaması= 156.85) lisans üstü eğitim mezunlarına (sıra ortalaması= 114.15) oranla, ortaokul mezunu olanların (sıra ortalaması= 65.39) lisans üstü eğitim mezunu olanlara (sıra ortalaması= 40.96) oranla, lise mezunu olanların (sıra ortalaması= 141.54) lisans üstü eğitim mezunu (sıra ortalaması= 95.38) olanlara oranla, üniversite mezunu olanların (sıra ortalaması= 117.57) lisans üstü eğitim mezunu (sıra ortalaması= 83.81) olanlara oranla, ortaokul mezunu olanların (sıra ortalaması= 208.96) ilk okul mezunu (sıra ortalaması= 182.88) olanlara oranla ve ortaokul mezunu olanların (sıra ortalaması= 167.03) üniversite mezunu (sıra ortalaması= 141.95) olanlara oranla tasarım boyutunda daha iyi oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

İçerik(konu ve tema) alt boyutuna ilişkin gruplar arasında yapılan Mann Whitney U testi sonucunda elde edilen sıra ortalamalarına göre ise; üniversite mezunu olanların (sıra ortalaması= 280.57) ilk okul mezunlarına (sıra ortalaması= 215.95) oranla, üniversite mezunu olanların (sıra ortalaması= 106.12) okur-yazar olmayanlara (38.90) oranla, üniversite mezunu olanların (sıra ortalaması= 159.74)

orta okul mezunlarına (sıra ortalaması= 129.41) oranla ve üniversite mezunu olanların (sıra ortalaması= 262.43) lise mezunlarına (sıra ortalaması= 189.23) oranla içerik(konu ve tema) boyutunda daha iyi oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

İlkokul mezunu ebeveynlerin fiziksel ve içerik(konu ve tema) boyutlarına ilişkin farkın anlamlı çıkmasının, bu ebeveynlerin kitabı alırken dış görünüşlerine göre kitapları seçtiklerini, oysa eğitim seviyesi yüksek ebeveynlerin içerik(konu ve tema) alt boyutunda eğitim seviyeleri düşük ebeveynlere oranla daha başarılı oldukları görülmekte bunun da eğitim seviyeleri yüksek ebeveynlerin kitapların konu ve temasını inceleyerek seçtiklerinden dolayı olduğu düşünülmektedir.

Çocuğun doğduğu günden itibaren en çok iletişim kurduğu kişiler anne ve babasıdır. Bu nedenle iyi eğitim almış anne ve babaların çocukların eğitimlerinde daha bilinçli olması ve onlara rehberlik yapması beklenir. İyi düzeyde eğitim almış bireyler, genellikle daha iyi mesleklere, daha iyi toplumsal statü ve gelir düzeyine sahiptir. Bundan hareketle eğitim araştırmalarında sosyo-ekonomik düzeyi belirlemede en çok kullanılan unsurlardan biri de çocuğun anne ve babasının eğitim düzeyi olmuştur (İsmailioğlu, 1991; Bacanlı, 1997; Küçük, 1998).

Aile bireylerinin eğitilmiş olması çocuğun alacağı eğitimde çok önemli bir faktördür. Aile çocuğa okuma alışkanlığı kazandırabilir, bu konuda eğitilmiş ailelerin işlevi daha fazladır. Eğitimsiz ailelerin çocuklarının bir takım eğitim eksikliklerinin bulunabileceği de bir gerçektir (Koçoğlu, 1987).

Tazebay'a (1997) göre, "okuma eğitiminin gelişiminde aile bireylerinin etkisi önemlidir. Aile içinde bireylerin okumuş ya da okumamış olmaları bunların özel olarak okuma eylemini sürdürmeleri çocuğu olumlu ya da olumsuz olarak etkiler."

Ebeveynlerin öğrenim durumları, çocukların makro sistemlerdeki konumlarının bir belirleyicisidir. Ebeveynlerin öğrenim durumlarının, çocukların

gelişimsel sonuçları üzerinde, doğrudan ve dolaylı etkilere sahip olduğu düşünülmektedir (Akt. Hortaçsu,1994).

4.1.9. Dokuzuncu Alt Problem: Ebeveynlerin Mesleklerinin Çocuk Kitapları Seçerken Dikkat Ettikleri Kriterlere Etkisi Bulunmakta Mıdır?

Tablo 14. Örneklemeye Alınan Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Dağılımları

Ebeveynlerin Meslekleri	N	%
Kayıp Veri	18	2.1
İşçi	128	14.6
Memur	207	23.7
Serbest Meslek	195	22.4
Diğer	324	37.2
Toplam	872	100.0

Örneklemeye alınan ebeveynlerin meslekleri incelendiğinde, ebeveynlerin en fazla diğer (ev hanımı, mimar, çiftçi, iç denetmen, akademisyen, temizlik işçisi, bankacı, bilgisayar mühendisi, emekli, şoför, esnaf, işsiz, özel sektör, işçi, torna operatörü, öğretmen, takoz sanayi,) seçeneğinde (n=324, %37.2) oldukları, bunu sırası ile memur, serbest meslek, işçi mesleklerinin takip ettiği görülmektedir.

Tablo 15. Ebeveynlerin Mesleklerine Göre Kitap Seçim Kriterleri Ve Bu Kriterleri Oluşturan Alt Boyutlara İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Boyut	Varyansın Kaynağı	N	X	s	sd	F	P	Anlamlı Fark
Fiziksel özellikler	İşçi	123	13.41	.27	4 841	4.56	.618	----
	Memur	205	12.81	.19				
	Serbest meslek	187	13.76	.24				
	Diğer	421	13.38	.16				
	Toplam		13.64	.10				
İçerik (Konu ve tema)	İşçi	123	19.33	.33	4 841	1.08	.000*	1- 2 3-2 4-2
	Memur	205	18.88	.24				
	Serbest meslek	187	18.99	.28				
	Diğer	421	18.58	.20				
	Toplam		18.88	.12				
İçerik (dil ve Karakter)	İşçi	123	14.24	.33	4 841	1.07	.117	----
	Memur	205	14.90	.24				
	Serbest meslek	187	14.84	.28				
	Diğer	421	14.62	.18				
	Toplam		14.70	.12				
Ölçeğin Tamamı	İşçi	123	44.14	.55	4 841	2.78	.433	----
	Memur	205	44.58	.40				
	Serbest meslek	187	44.77	.48				
	Diğer	421	43.74	.35				
	Toplam		44.31	.21				

* P<0.05

Tablo 15. incelendiğinde, ebeveynlerin mesleklerine göre kitap seçim kriterleri arasındaki fark ($F_{(4-841)}=.914$, $p>0.05$) ile fiziksel ($F_{(4-841)}=.596$, $p>0.05$) ve içerik (dil ve karakter) ($F_{(4-841)}=1.190$, $p>0.05$) alt boyutlarındaki fark anlamlı çıkmamıştır. Ancak ebeveynlerin mesleklerine göre içerik (konu ve tema) alt

boyutunda fark anlamlı çıkmıştır ($F_{(4-841)}=6.330$, $p<0.05$). İçerik (konu ve tema) alt boyutundaki farkın kaynağını tespit etmek amacıyla Scheffé testi yapılmış ve bu testin sonucunda farkın işçi olanlarla memur olanlar arasında, serbest meslekte çalışanlar ile memur olanlar arasında, diğer seçeneğini işaretleyenler ile memurlar arasında olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Gruplar arasındaki puan ortalamaları incelendiğinde memur olanların ($\bar{x}=2.90$), işçi ($\bar{x}=2.68$), serbest meslek ($\bar{x}=2.72$) ve diğer ($\bar{x}=2.77$) meslek mensuplarına göre içerik(konu ve tema) alt boyutunda daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Ebeveynlerin mesleklerine göre kitap seçim kriterlerinden fiziksel özellikler konusunda meslekler arasında herhangi bir fark görülmemektedir. Ancak kitapların özellikle içerik(konu ve tema) belirlenmesi konusunda memur meslek grubundan olanların diğer meslek gruplarına göre daha bilinçli davrandıkları ve daha başarılı oldukları görülmektedir. Bu durumun memur kesiminin eğitim ve sosyal kültür seviyesinin yüksek olmasının kitap seçiminde daha etkin ve başarılı olduğundan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bekar'ın (2005) yaptığı araştırmada anne ve babanın eğitim durumu yükseldikçe ailenin çocuklarını okumaya yönlendirmesinin artmış olduğu gözlenmiştir.

Yazıcı'nın (2002), okul öncesi eğitiminin okul olgunluğu üzerindeki etkisini incelemek amacıyla, Ankara'da birinci sınıfa yeni başlayan ve anasınıfına devam eden 142 çocuk ile çalışılmış ve anne öğrenim düzeyi ile okul olgunluğu arasında anlamlı bir farklılık olduğu anlaşılmıştır. Araştırmaya göre anne öğrenim düzeyi arttıkça, çocukların okuma olgunluğu düzeyinin arttığı belirtilmektedir.

4.1.10. Onuncu Alt Problem: Ebeveynlerin Gelir Düzeylerinin Çocuk Kitapları Seçerken Dikkat Ettikleri Kriterlere Etkisi Bulunmakta Mıdır?

Tablo 16. Ebeveynlerin Gelir Düzeylerine Göre Kitap Seçim Kriterleri Ve Bu Kriterleri Oluşturan Alt Boyutlara İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Tablosu

Boyut	Varyansın Kaynağı	N	X	s	sd	F	P	Anlamlı Fark
Fiziksel özellikler	0-300 YTL	83	13.16	.34	5 840	1.43	.618	----
	301-600 YTL	194	13.54	.22				
	601-900 YTL	190	14.02	.22				
	901-1200 YTL	191	13.76	.21				
	1201 YTL ve üstü	188	13.35	.21				
	Toplam	846	13.63	.10				
İçerik(konu ve tema)	0-300 YTL	83	18.96	.43	5 840	.52	.000*	2-4 2-5 3-4 3-5
	301-600 YTL	194	18.78	.25				
	601-900 YTL	190	19.07	.24				
	901-1200 YTL	191	18.97	.27				
	1201 YTL ve üstü	188	18.50	.29				
	Toplam	846	18.87	.12				
İçerik(dil ve karakter)	0-300 YTL	83	14.02	.37	5 840	1.66	.117	----
	301-600 YTL	194	14.52	.27				
	601-900 YTL	190	15.06	.25				
	901-1200 YTL	191	14.53	.26				
	1201 YTL ve üstü	188	14.88	.27				
	Toplam	846	14.70	.12				
Ölçeğin Tamamı	0-300 YTL	83	43.42	.65	5 840	1.38	.433	----
	301-600 YTL	194	44.06	.45				
	601-900 YTL	190	45.01	.45				
	901-1200 YTL	191	44.57	.45				
	1201 YTL ve üstü	188	43.73	.45				
	Toplam	846	44.31	.21				

$P < 0.05$

Tablo 16. incelendiğinde, ebeveynlerin gelir düzeylerine göre kitap seçim kriterleri arasındaki fark ($F_{(5-840)}=.656$, $p > 0.05$) ile fiziksel özellikler ($F_{(5-840)}=.489$, $p > 0.05$) ve içerik(dil ve karakter) ($F_{(5-840)}=1.125$, $p > 0.05$) alt boyutlarındaki fark anlamlı çıkmamıştır. Ancak ebeveynlerin gelir düzeylerine göre içerik(konu ve tema) alt boyutunda fark anlamlı çıkmıştır ($F_{(5-840)}=5.949$, $p < 0.05$). İçerik(konu ve tema) alt boyutundaki farkın kaynağını tespit etmek amacıyla Scheffe testi yapılmış ve bu testin sonucunda farkın 301-600 YTL geliri olanlarla 901-1200 YTL geliri olanlar arasında, 301-600 YTL geliri olanlarla 1201 YTL ve daha fazla geliri olanlar arasında, 601-900 YTL geliri olanlarla 901-1200 YTL geliri olanlar arasında, 601-900 YTL geliri olanlarla 1201 YTL ve daha fazla geliri olanlar arasında olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Gruplar arasındaki puan ortalamaları incelendiğinde; 1201 YTL ve daha fazla geliri olanların ($\bar{x}=18.50$) ve 901-1200 YTL geliri olanların ($\bar{x}= 18.97$) 601-900 YTL geliri olanlara ($\bar{x}=19.07$) ve 301-600 YTL geliri olanlara ($\bar{x}= 18.78$) göre iç yapıda daha başarılı oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ebeveynlerin gelir düzeylerinin kitap seçim kriterleri arasındaki farkların anlamlı çıkması, gelir seviyesi yüksek ebeveynlerin çocuklarına daha çok kitap alma fırsatı bulduklarından dolayı kitap seçiminde daha tecrübeli ve başarılı oldukları düşünülmektedir.

Ailenin ekonomik durumu, eğitim ve öğretime olan bakış açısını ve eğitime verdiği değeri de etkilemektedir. Okulun ve çocukların ihtiyaçlarına cevap vermede ailelerin gelir düzeyinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Akgün'ün(2003), yaptığı araştırmaya göre ailelerin aylık gelir durumu ile çocuğuna resimli kitap alma davranışı arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Aylık geliri arttıkça ailelerin resimli kitap alma oranları da artmıştır.

4.1.11. On Birinci Alt Problem: Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden Çocuk Sayısının Çocuk Kitapları Seçerken Dikkat Ettikleri Kriterlere Etkisi Bulunmakta Mıdır?

Tablo 17. Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden Çocuk Sayısına Göre Kitap Seçim Kriterleri Ve Bu Kriterleri Oluşturan Alt Boyutlara İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Boyut	Grup	n	Sıra Ort.	sd	X^2	p
Fiziksel Özellikler	Bir çocuk	732	432.86	3	.468	.926
	İki Çocuk	93	432.44			
	Üç Çocuk	29	420.53			
	Dört ve üstü	11	480.14			
	Toplam	865				
İçerik (Konu ve Tema)	Bir çocuk	732	433.88	3	.063	.996
	İki Çocuk	93	427.52			
	Üç Çocuk	29	430.55			
	Dört ve üstü	11	427.41			
	Toplam	865				
İçerik (dil ve karakter)	Bir çocuk	732	429.41	3	2.462	.482
	İki Çocuk	93	455.45			
	Üç Çocuk	29	417.74			
	Dört ve üstü	11	522.64			
	Toplam	865				
Ölçeğin Tamamı	Bir çocuk	732	429.96	3	1.665	.645
	İki Çocuk	93	449.52			
	Üç Çocuk	29	426.38			
	Dört ve üstü	11	512.95			
	Toplam	865				

Tablo 17. incelendiğinde, ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocuk sayısına göre kitap seçim kriterleri arasındaki fark anlamlı çıkmamıştır ($X^2_{(3)}=1.665$, $p>0.05$). Bununla birlikte ölçeğin alt boyutları olan; fiziksel özellikler ($X^2_{(3)}=.468$, $p>0.05$), içerik(konu ve tema) ($X^2_{(3)}=.063$, $p>0.05$) ve içerik(dil ve karakter) ($X^2_{(3)}=2.462$, $p>0.05$) boyutlarında da ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocuk sayısına ilişkin anlamlı fark çıkmamıştır.

Ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocuk sayısına göre kitap seçim kriterleri arasındaki farkların anlamlı çıkmamış olması ailelerdeki çocuk sayısının çocuk kitabı alımını etkilemediğini, alınan kitapların aile kaç çocuğa sahip olursa olsun aynı şekilde kullanıldığını, bunun da çok çocuklu ailelerin gelir ve kültür seviyeleriyle bağıntılı olduğu düşünülmektedir.

4.1.12. On İkinci Alt Problem: Ebeveynlerin Çocuklarına Kaç Yaşındayken Çocuk Kitapları Almaya Başladıklarının Çocuk Kitapları Seçerken Dikkat Ettikleri Kriterlere Etkisi Bulunmakta Mıdır?

Tablo 18. Ebeveynlerin Çocuklarına Kaç Yaşındayken Çocuk Kitabı Almaya Başladıklarına Göre Kitap Seçim Kriterleri Ve Bu Kriterleri Oluşturan Alt Boyutlara İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Boyut	Varyansın Kaynağı	N	X	s	sd	F	P	Anlamlı Fark
Fiziksel özellikler	0-1 Yaş Arası	58	9,17	2,26	5-853	3.253	.006	-----
	1-2 Yaş Arası	108	9,41	2,38				
	2-3 Yaş Arası	153	10,30	2,46				
	3-4 Yaş Arası	188	10,15	2,78				
	4-5 Yaş Arası	223	9,55	2,76				
	6 Yaş	129	9,81	3,17				
	Toplam	859	9,81	2,72				
İçerik(konu ve tema)	0-1 Yaş Arası	58	24,07	2,61	5-853	6.273	.000*	0/1 – 3/4 0/1 – 4/5 0/1 - 6
	1-2 Yaş Arası	108	23,04	4,33				
	2-3 Yaş Arası	153	23,00	3,54				
	3-4 Yaş Arası	188	21,78	3,53				
	4-5 Yaş Arası	223	21,68	4,23				
	6 Yaş	129	21,62	5,09				
	Toplam	859	22,26	4,10				
İçerik(dil ve karakter)	0-1 Yaş Arası	58	9,52	2,19	5-853	2.409	.035	-----
	1-2 Yaş Arası	108	10,31	2,70				
	2-3 Yaş Arası	153	10,74	3,31				
	3-4 Yaş Arası	188	10,63	2,79				
	4-5 Yaş Arası	223	10,33	3,00				
	6 Yaş	129	10,98	3,36				
	Toplam	859	10,51	3,00				
Ölçeğin Tamamı	0-1 Yaş Arası	58	44,33	4,80	5-853	2.511	.029*	2/3 – 4/5
	1-2 Yaş Arası	108	44,48	6,65				
	2-3 Yaş Arası	153	45,75	6,60				
	3-4 Yaş Arası	188	44,23	7,09				
	4-5 Yaş Arası	223	43,10	7,53				
	6 Yaş	129	44,03	8,61				
	Toplam	859	44,22	7,23				

Tablo 18. incelendiğinde, ebeveynlerin çocuklarına kaç yaşındayken çocuk kitabı almaya başladıklarına göre kitap seçim kriterleri arasındaki fark ($F_{(5-853)}=2.511$, $p<0.05$) ile içerik(konu ve tema) ($F_{(5-853)}=6.273$, $p<0.05$), fiziksel özellikler ($F_{(5-583)}=3.253$, $p<0.05$) ve içerik(dil ve karakter) ($F_{(5-583)}=2.409$, $p<0.05$) alt boyutlarındaki fark anlamlı çıkmıştır. Ancak farkın kaynağına ilişkin yapılan Scheffe testi sonucunda fiziksel özellikler ve içerik (dil ve karakter) alt boyutlarında gruplar arasında farklılığa ulaşamadığından bu durum fark olmadığı yönünde değerlendirilmiştir. Ebeveynlerin çocuklarına kaç yaşındayken çocuk kitabı almaya başladıklarına göre kitap seçim kriterleri arasındaki fark Scheffe testi neticesinde incelendiğinde ve ortalamalar dikkate alındığında; çocuğu 2-3 yaşında iken kitap alan ebeveynlerin ($\bar{x}=2.18$) 4-5 yaş arasında iken kitap alan ebeveynlere ($\bar{x}=2.05$) oranla daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. İçerik (konu ve tema) alt boyutundaki farkın kaynağını tespit etmek amacıyla yapılan Scheffe testi neticesi incelendiğinde ve ortalamalar dikkate alındığında çocuğu 0-1 yaşında iken kitap alanların ($\bar{x}=24.07$), 3-4 yaş arasında iken kitap alanlara ($\bar{x}=21.78$), çocuğu 4-5 yaş arasında iken kitap alanlara ($\bar{x}=21.68$) ve çocuğu 6 yaşında iken kitap alanlara ($\bar{x}=21.62$) oranla içerik (konu ve tema) konusunda daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Çocuğa kitap almaya ne kadar erken başlanırsa ilerde ebeveynlerin çocuk için kitap seçiminde daha başarılı olacakları ayrıca erken yaşlarda kitapla tanışan çocuğun kitap sevgisini daha iyi kazandıkları düşünülmektedir.

V. BÖLÜM

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Çocuğun gelişiminde okul öncesi dönemden başlayarak tüm yaşamı boyunca çok önemli yer tutacak olan kitapların seçiminde, hangi ölçütlerin dikkate alınması gerektiğinin araştırılması, bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Araştırma Samsun il merkezindeki ve ilçelerindeki, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında, 3–6 yaş grubunda görev yapan öğretmenler ve eğitim kurumlarına devam eden çocukların ebeveynleri üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Ölçekler, öğretmenlere ve ebeveynlere, okullarda gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra cevaplandırılan ölçekler toplanmıştır. Dağıtılan ölçeklerden geri dönen 871 veli ve 97 öğretmen ölçeği değerlendirmeye alınmıştır.

Bu çalışma için “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Ve Ebeveynlerin Çocuk Kitabı Seçim (3-6 yaş) Kriterleri Ölçeği”nin geçerliğini tespit etmek amacıyla faktör analizi yapılmasına karar verilmiştir. Ölçeğin öncelikli olarak, faktör analizine uygun olup olmadığını anlamak amacıyla KMO ve Barlett testi yapılmıştır. Bu kapsamda KMO testi ölçüm sonucunun .60 ve daha üstü, Barlett küresellik testi sonucunun da istatistiksel olarak anlamlı olması gerekmektedir. Bu çalışma sonucunda KMO testi sonucu .72, Barlett küresellik testi de ($P < 0.01$) anlamlı bulunmuş ve ölçeğe açıklayıcı faktör analizi yapılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin güvenirliğini tespit etmek amacıyla Cronbach Alfa güvenirlik istatistiği yapılmıştır. Yapılan istatistiğe göre birinci faktörün Cronbach Alfa değeri .67, ikinci faktörün Cronbach Alfa değeri .64, üçüncü faktörün Cronbach Alfa değeri .66, ölçeğin tamamına ilişkin Cronbach Alfa değeri .67 bulunmuştur. Bu sonuçlara göre ölçeğin güvenirliğinin yüksek düzeyde olduğu söylenebilmektedir.

Örnekleme alınan öğretmenlerin mezun oldukları okul türü incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğunun okul öncesi öğretmenliği (4 yıllık) (n=58, %59.4) alanından mezun oldukları görülmektedir. Bunu sırası ile Açık Öğretim Fakültesi mezunları, Kız Meslek Lisesi mezunları ve Ön Lisans mezunları takip etmektedir. Mezun oldukları okul türünü işaretlemeyen öğretmenler “diğer” olarak kodlanmıştır (Tablo 2).

Öğretmenlerin mezun oldukları okul türüne göre kitap seçim kriterleri arasındaki fark anlamlı çıkmamıştır ($X^2_{(5)}=10.471$, $p>0.05$). Bununla birlikte ölçeğin alt boyutlu olan; içerik(dil ve karakter) alt boyutunda ($X^2_{(5)}=13.103$, $p<0.05$) anlamlı fark çıkmıştır.

Örnekleme alınan öğretmenlerin çalışma süreleri incelendiğinde, öğretmenlerin 1-5 yıl (n=39, %40.2) ve 6-10 yıl (n=31, %32) arasında yığıldığı görülmektedir (Tablo 4). Öğretmenlerin meslekî kıdemlerine göre kitap seçim kriterleri arasındaki fark anlamlı çıkmamıştır ($X^2_{(4)}=.704$, $p>0.05$).

Öğretmenlerin çalıştıkları yaş gruplarına göre kitap seçim kriterleri arasındaki fark anlamlı çıkmamıştır ($X^2_{(3)}=.832$, $p>0.05$).

Öğretmenlerin eğitimleri sırasında “çocuk edebiyatı” dersi alıp almadıklarına göre kitap seçim kriterleri arasındaki fark ($U=495.500$, $p<0.05$) ve fiziksel alt boyutundaki fark ($U=482.500$, $p<0.05$) anlamlı çıkmıştır.

Öğretmenlerin kitap köşesindeki kitapları alırken kimin karar verdiğine göre kitap seçim kriterleri arasındaki fark anlamlı çıkmamıştır ($X^2_{(2)}=5.556$, $p>0.05$).

Öğretmenlerin okullarına hangi sıklıkla kitap alındığına göre kitap seçim kriterleri arasındaki fark anlamlı çıkmıştır ($X^2_{(3)}=11.275$, $p<0.05$). Ölçeğin alt boyutları olan; fiziksel ($X^2_{(3)}=4.874$, $p>0.05$), içerik (konu ve tema) ($X^2_{(3)}=1.790$, $p>0.05$) ve içerik (dil ve karakter) ($X^2_{(3)}=4.744$, $p>0.05$) boyutlarında da öğretmenlerin okullarına hangi sıklıkla kitap alındığına ilişkin anlamlı fark çıkmamıştır.

Öğretmenlerin kitap köşelerinde ne sıklıkla değişiklik yaptıklarına göre kitap seçim kriterleri arasındaki fark anlamlı çıkmamıştır ($X^2_{(2)}=5.606$, $p>0.05$).

Örnekleme alınan ebeveynlerin öğrenim durumları incelendiğinde, ebeveynlerin büyük çoğunluğunun ilk okul ($n=282$, %32.3), lise ($n=250$, %28.7) ve üniversite ($n=203$, %23.3) mezunu oldukları görülmektedir (Tablo 12).

Ebeveynlerin öğrenim durumlarına göre kitap seçim kriterleri arasındaki fark ($X^2_{(6)}=11.289$, $p>0.05$) ve içerik(dil ve karakter) ($X^2_{(6)}=9.628$, $p>0.05$) alt boyutundaki fark anlamlı çıkmamıştır. Ancak, ebeveynlerin öğrenim durumlarına göre ölçeğin alt boyutları olan; fiziksel ($X^2_{(6)}=10.787$, $p>0.05$) ve içerik(konu ve tema) ($X^2_{(6)}=1.879$, $p>0.05$) boyutlarına ilişkin fark anlamlı çıkmıştır.

Tablo 15. incelendiğinde, ebeveynlerin mesleklerine göre kitap seçim kriterleri arasındaki fark ($F_{(4-841)}=.914$, $p>0.05$) ile fiziksel ($F_{(4-841)}=.596$, $p>0.05$) ve içerik(dil ve karakter) ($F_{(4-841)}=1.190$, $p>0.05$) alt boyutlarındaki fark anlamlı çıkmamıştır.

Tablo 16. incelendiğinde, ebeveynlerin gelir düzeylerine göre kitap seçim kriterleri arasındaki fark ($F_{(5-840)}=.656$, $p>0.05$) ile fiziksel özellikler ($F_{(5-840)}=.489$,

$p>0.05$) ve içerik(dil ve karakter) ($F_{(5-840)}=1.125$, $p>0.05$) alt boyutlarındaki fark anlamlı çıkmamıştır. Ancak ebeveynlerin gelir düzeylerine göre içerik(konu ve tema) alt boyutunda fark anlamlı çıkmıştır ($F_{(5-840)}=5.949$, $p<0.05$).

Ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocuk sayısına göre kitap seçim kriterleri arasındaki fark anlamlı çıkmamıştır ($X^2_{(3)}=1.665$, $p>0.05$).

Ebeveynlerin çocuklarına kaç yaşındayken çocuk kitabı almaya başladıklarına göre kitap seçim kriterleri arasındaki fark ($F_{(5-853)}=2.511$, $p<0.05$) ile içerik(konu ve tema) ($F_{(5-853)}=6.273$, $p<0.05$), fiziksel özellikler ($F_{(5-583)}=3.253$, $p<0.05$) ve içerik(dil ve karakter) ($F_{(5-583)}=2.409$, $p<0.05$) alt boyutlarındaki fark anlamlı çıkmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin kitap seçim kriterlerinde; mezun oldukları okul türü, çocuk edebiyatı dersi alıp almamaları, okullarına hangi sıklıkla kitap alındığı fark yaratmaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin kitap seçim kriterlerinde; mesleki kıdemleri ve çalıştıkları çocukların yaş grupları, kitap köşesine kitap alırken kimin karar verdiği, kitap köşelerinde ne sıklıkla değişiklik yaptıkları fark yaratmamaktadır.

Ebeveynlerin çocuk kitabı seçim kriterlerinde; öğrenim durumları ve meslekleri, gelir düzeyleri, çocuklarına kaç yaşındayken çocuk kitabı almaya başlamaları fark yaratmaktadır. Ebeveynlerin çocuk kitabı seçim kriterlerinde; okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocuk sayısı fark yaratmamaktadır.

5.2. Öneriler

Aileler arasında kitap alışverişi yapılabilir. Aileler çocuk kitaplarının önemini kavramalı ve çocuklarını çocuk kitaplarından mahrum bırakmamalıdır. Ailelerin alım güçleri dikkate alınarak alımı teşvik edici promosyonlar yapılabilir yayın evlerince ya da devlet tarafından.

Okul öncesi öğretmenleri, ebeveynlerinde katılabileceği kütüphane gezileri -düzenleyebilir. Öğretmenler aldıkları amaç ve kazanımlar doğrultusunda düzenlemeler yapmalıdırlar kitap köşelerinde ve çocukların istedikleri kitabı evlerine götürmelerine izin vermelidir. Bu çocuklara kitap sevgisini aşılar.

Öğretmen yetiştiren kurumlarda Okul Öncesi Ana Bilim Dalında alanın uzman eğitimcilerinin görev alması gerekmektedir.

Okullar arasında kullanılan kitaplar değiştirilebilir. Okul müdürleri, okulları bünyesindeki okul öncesi öğretmenlerinin, çocuk kitapları konusunda daha araştırmacı, ilgili olmalarını sözleriyle ve davranışlarıyla destekleyebilir.

Üniversiteler ailelere yönelik kitap seçimleri konusunda seminerler düzenlenebilir. Ve yine üniversitelerin belirleyeceği kitaplar çocuklara sunulmalıdır. Gerekirse devlet tarafından bastırılıp okullara dağıtılmalıdır. Türkiye’de çocuklara yönelik yayınlar analiz edilmelidir.

Araştırmada, çocuk kitaplarının ve işlevlerinin çok iyi bilinmediği ya da önemsinmediği anlaşılmaktadır. Bu nedenle bu önemli konuda yukarıda önerdiğimiz hususların dikkate alınarak uygulanmasının, ülkemizdeki eğitim kalitesinin artması açısından yararlı olacağı düşünülebilir.

KAYNAKÇA

AKGÜN, S. (2003). Ailelerin Anasınıfına Devam Eden Altı Yaş Grubundaki Çocuklarına Kitap Alırken Göz Önünde Bulundurdıkları Özelliklerin İncelenmesi. Mezuniyet Tezi. Hacettepe Üniversitesi.

AKIN, N.(1998). Okul Öncesi Kurum Öğretmenlerinin Çocuk Kitaplarına Karşı Tutum Ve Davranışları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

ALPAY, M. (1985). Okul Öncesi Dönemde Edebiyatın İşlevi. O. Ö. Eğitim ve Yaygınlaştırılması Semineri. İstanbul: Yapa

ALPAY, M., ANHEGGER, R. (1975). Çocuk Edebiyatı Ve Çocuk Kitapları. Çocuk Yayınlarını Geliştirme Semineri. Cem Yayın Evi: İstanbul. Sy:87-89.

AYTAŞ, G. (2003). Okuma Gelişiminde Çocuk Edebiyatının Rolü. Türklük Bilimi Araştırmaları, Sayı :13 Niğde.

BACANLI, H. (1997). **Sosyal İlişkilerde Benlik Kendini Ayarlamamanın Psikolojisi**. Ankara : MEB Yayınları.

BANET, B.(1990). Gelişim Açısından Sağlam Bir Okul Öncesi Programına Doğru, Erken Çocukluk Eğitiminde Farklı Modeller Seminer Bildirileri. İstanbul : Unicef. Sy:110-117.

BEKAR, Ü. (2005). İlköğretim 1. Sınıf Öğrencilerinin Okuma ALışkanlığı Kazanmalarında Ailenin Rolü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

BİNBAŞIOĞLU, C.(2003). **Eğitim ve Öğretim Üzerine Yazılar**. Ankara : Nobel Yayın Evi

BÜYÜKÖZTÜRK, Ş.(2002). **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı**. Ankara : PegemA Yayıncılık

CİRAVOĞLU, Ö. (1998). **Çocuk Edebiyatı**. İstanbul : Esin Yayın Evi.

ÇAKMAK, H. (1994). 1974-1993 Yılları Arasında Türkçe Basılmış Resimli Öykü Kitaplarının Resimlendirilme Ve Fiziksel Özellikler Yönünden İncelenmesi. Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi. Hacettepe Üniversitesi Çocuk Sağlığı Ve Eğitimi Programı.

ÇAPLI, O. (1993). **Çocukların Gençlerin Eğitimi, Gerizekalı Çocukların Eğitimi**. Ankara : Bilgi Yayın Evi,

DEMİRAY, K. (1979). **Çocuk ve Yazın, Türk Dili** xxxix,331.

DEMİRDÖĞEN, P. (2003). Milli Eğitim Tarafından Yayınlanan 6-15 Yaş Arası Çocukların Okuyabileceği Kitapların Eğitici ve Görsellik Açısından Tasnifi dil ve Anlatım Yönlerinden Eleştirel Bir Şekilde İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

DEVİRİMCİ, H. (1993). İlkokul 5. Sınıf Çocuklarında Okuma Alışkanlığının İncelenmesi. Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

ERKAN, S.,(1993) Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Hizmet İçi Eğitim, 9. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri. Ankara : Ya-Pa

GÜLERYÜZ, H. (2002). **Türkçe İlk Okuma Yazma Öğretimi Üzerine Yazılar**. Ankara : Nobel Yayın Evi.

GÜRLER, Ü.(1999). Çocuk Kitapları ve Anne-Babaların Bu Konudaki Tutumları Üzerine Bir İnceleme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü.

GÖKŞEN, E. N. (1985). **Örnekleriyle Çocuk Edebiyatı**. İstanbul : Remzi Kitabevi.

GÖNEN, M.S. (1986). Ülkemizde Okul Öncesi Eğitimin Yeri ve Önemi. YA-PA 4. Okul Öncesi Eğitimi Ve Yaygınlaştırılması Semineri, 24-25-26 Nisan. Ankara : Ya-Pa

GÖNEN, M. (1988). Anaokuluna Giden Dört-Beş Yaş Çocuklarına Resimli Kitaplarla Yapılan Eğitimin Dil Gelişimine Etkisinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

GÖNEN, M. (1995). Okul Öncesi Eğitiminde Dil Gelişimi Açısından Resimli Çocuk Kitaplarında Muhteva. Birinci Çocuk Edebiyat Sempozyumu. Ankara : İLESAM.

GÖNEN, M., UZMEN, S. Ve ÇAKMAK, H. (1995). Türkiye'deki Resimli Çocuk Kitaplarının Fizik, İçerik Ve Resimlendirilme Yönünden İncelenmesi. 10. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi Ve Yaygınlaştırılması Semineri, 22-25 Mayıs. Ankara: Ya-Pa. Sy: 363-365.

GÖNEN, M. (1998). Zihin Ve Hareket Özürlü Çocukların Ailelerinin Çocuklarına Kitap Okuma Alışkanlıklarının İncelenmesi. Bilge Dergisi. İstanbul.

HONIG, A.S., SHIN, M. (2001). Reading Aloud With Infants and Toddlers and in Child Care Settings : An Observation Study. Early Childhood Education Journal Vol. 28. No:3: 193-197.

HORTAÇSU, N. (1994). Parents Education Level, Popularity, Individual Cognitions and Academic Performance : An Investigation With Turkish Children. The Journal of Genetic Psychology.

İSMAİLİOĞLU, L. (1991). Farklı Sosyo Ekonomik Düzeylerdeki Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Meslekleri Algılamaları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KANDIR, A.(1991). Okul öncesi Eğitim Kurumlarında 4-6 Yaş Grubu Eğitim Programlarının Hazırlanmasında Öğretmenlerin Karşılaştıkları Güçlükler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KANDIR, A.(2001). **Okul öncesi Eğitim Programlarının Hazırlanması, Gazi Üniversitesi Anaokulu/Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı**. İstanbul: Ya-Pa Yayınları

KARAKUŞ, İ. (2006). **Çocukta Dil Gelişimi**, Türk Dili. S.544. Ankara: TDK

KARTAL, N. (2004). Resimli Çocuk Kitaplarında Canavar İmgesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KAYA, Ö.M. (2002). Okul öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Programlara Ailenin İlgi ve Katılımları Okul öncesi Eğitim Kurumlarının Aile Eğitimine Katkısı Konusunda Anne Baba Görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.

KIBRIS, İ. (2000). **Uygulamalı Çocuk Edebiyatı**. Ankara: Eylül Kitap Evi.

KOCABAŞ, İ. (1999). Çocuk Kitabı Seçim Kriterleri ve 1997 Yılına Kapsayan Bir Değerlendirme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KOÇOĞLU, M. (1987). Çocuk Edebiyatı. Çocuk Yayınları Sempozyumu Bildirileri(1981). Ankara: Sevinç Matbaası.Sy: 43

KUTLUĞ, Y. (2007). Çocuk Gelişimi Eğitimi İle Okul öncesi Öğretmenliği Son Sınıf Öğrencilerinin Meslek Olgunluk ve Kendini Kabul Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.

KÜÇÜK, S. (1998). Şiirleşmenin İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Anlama Becerisine Etkileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

MEB.(Milli Eğitim Bakanlığı) (1993). Okul öncesi Eğitimi: 14. Milli Eğitim Şurası Komisyon Raporu.

NAS, R. (2002). **Örneklerle Çocuk Edebiyatı**. Bursa: Ezgi Kitap Evi.

NORTON, E.D. (1987). Through the Eyes of a Child : An Introduction to Children's Literature Colombus : Merril Publishing Co.

OĞUZKAN, A. F. (1983). **Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı**. Ankara : Emel Matbaacılık.

OĞUZKAN, Ş.; Oral, G. (1996). **Okul Öncesi Eğitimi**. İstanbul : Milli Eğitim Basımevi

OĞUZKAN, F. (2001). **Çocuk Edebiyatı**. Ankara : Anı Yayıncılık.

ÖZTEN, Z., KIRNAVOĞLU, H. (2004). Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Çocuk Kitabı Seçiminde, Dikkat Ettikleri Kriterlerin İncelenmesi. Yayımlanmamış Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi.

PÜSKÜLLÜOĞLU, A. (1994). **Arkadaş Türkçe Sözlük**. Ankara : Arkadaş.

RUSSEL, B. (2001). **Eğitim Üzerine**. İstanbul : Say Kitap Pazarlama.

SARACHO, O. N. (1989). Education, Curriculum and Instruction. Vol 50 No4. USA.

SEMENOĞLU, N. (2001). Çocuk Hakları, Çalışan Çocuklar ve Eğitim Sorunu. Milli Eğitim Dergisi Sayı. 151.

SODERMAN, A. K. (2005). **Scaffolding Emergent Literacy: A Child Centered Approach for Preschool through Grades**. America: Pearson Education.

SOFUOĞLU(GÖNEN), M. (1979). Anaokullarına Giden 5 ve 6 Yaş Çocuklarının Seçilmiş Resimli Kitaplar Hakkındaki Beğenilerin İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü.

SONNENSCHEN, S., MUNSTERMAN, K. (2002). The Influence of Home Based Reading Intraction on 5 Year Old Reading Motivation and Early Literacy Development. Early Childhood Research Quarterly. Vol :17. Sy: 318-337.

STEWING, J. W. (1988). **Children and Literature**. USA : Houghton Comp.

ŞAHİN, T.F., TURLA, A. Ve AVCI, N. (2000). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Özlük Hakları Kendini Geliştirme Ve Yenileme İle İlgili Sorunların Bazı

Değişkenlere Göre İncelenmesi. Mesleki Eğitim Dergisi. Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Yayınları: Ankara. Cilt:2. Sayı:2.

ŞİRİN, M.R. (1998). **99 Soruda Çocuk Edebiyatı**. İstanbul : Çocuk Vakfı Yayın Evi.

TAZEBAY, (1997). **İlkokul Öğrencilerinin Okuma Becerilerinin Okuduğunu Anlamaya Etkisi**. Ankara : MEB Yayınları.

TEZBAŞARAN, A.A. (1997). **Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu**. Ankara : Türk Psikologlar Derneği.

TRAWICK-SMİTH, J.W. (2003) **Early Childhood Development: A Multicultural Perspective**. New Jersey: Pearson Merrill Prentice Hall.

TRAWICK-SMİTH, J.W. (2006). **Early Childhood Development: A Multicultural Perspective**. New Jersey: Pearson Merrill Prentice Hall.

TUĞRUL, B.A. (1993). Okul Öncesi Dönemde Etkin Öğretmen Modeli. 9. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi Ve Yaygınlaştırılması Semineri. Ya-Pa Yayınları: İstanbul. Sy:57.

TUNCER, N. (1974) Türkiye’de Yayınlanmamış Resimli Çocuk Kitapları (1960-1972). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

TUNCER, N. (1994). **Çocuk Edebiyatı Konusunda Bazı Yanlış Görüşler Nelerdir ?**. İstanbul : Çocuk Vakfı Yayınları.

TURLA, A. ; ŞAHİN, F.T. ve AVCI, N. (2001). Okul öncesi Öğretmenlerinin Fiziksel Şartları, Program, Yöntem, Teknik, Sınıf ve Davranış Yöntemi Sorunlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Milli Eğitim Dergisi, Sayı :151.

TÜR, G. ve TURLA, A. (1999). **Okul Öncesinde Çocuk, Edebiyat ve Kitap**. Ya-Pa Yayınları: İstanbul.

URAL, M. (1986). Ülkemizde Okul Öncesi Eğitimin Yeri ve Önemi. YA-PA 4. Okul Öncesi Eğitimi Ve Yaygınlaştırılması Semineri, 24-25-26 Nisan. Ankara

UZMEN, S.(1993). 1970-1993 Yılları Arasında Basılmış Türkçe Ve İngilizce Resimli Hikaye Kitaplarının Konu Yönünden İncelenmesi. Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

WASİK, B. H. (2004). **Handbook of Family Literary**. America: Lawrence Erlbaum Associates Inc.

WHITEHEAD, M.R. (1990). **Language and Literacy in the Early Years An Approach For Education Students** . London : Paul Chapman Publishing Ltd.

YAZICI, Z. (2002). Okul Öncesi Eğitimin Okul Olgunluğu Üzerine Etkisinin İncelenmesi. Milli Eğitim Dergisi. Sy: 155-156.

YILMAZ, S.A. (1998). Okul Öncesi Dönemdeki Normal İşiten Ve İşitme Engelli Öğrencilerin Ailelerinin Ve Öğretmenlerinin Çocuk Kitap Okuma Davranışlarının İncelenmesi. Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

YÖRÜKOĞLU, A. (1996) **Çocuk Ruh Sağlığı**. İstanbul: Özgür Yayınları.

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.08.0.EGD.0.33.05.311- **385/1389**
Konu : Araştırma İzni

19./03/2007

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü)

İlgi : 29.01.2007 tarih ve B.30.2.GÜN.0.F8.00.00/520 sayılı yazı.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Serpil SAÇKESEN'in "Okulöncesi Öğretmeninin ve Ebeveynlerinin Çocuk Kitabı (3-6 Yaş) Seçiminde Dikkat Ettikleri Ölçütlerin Belirlenmesi" konulu araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılacak anketlerin Samsun İli ilköğretim okullarının ana sınıflarındaki Okul Öncesi Öğretmenlerine uygulama izin talebi incelenmiştir.

Üniversiteniz tarafından kabul edilen onaylı bir örneği Bakanlığımızda muhafaza edilen (4 sayfa – 43 sorudan oluşan) anketlerin belirtilen ilköğretim okullarında uygulanmasında bir sakınca görülmemektedir.

Araştırmanın bitiminde sonuç raporunun iki örneğinin Bakanlığımıza gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.


Cevdet CENGİZ
Bakan a.
Müsteşar Yardımcısı

EK :

- 1- Anket Örneği (1 Adet-4 Sayfa)
- 2- Okul Listesi (1 Adet-1 Sayfa)

Sayın Öğretmenim ,

Dolduracağınız bu anket ‘Okul Öncesi Öğretmenlerinin ve Ebeveynlerin Çocuk Kitabı (3-6 Yaş) Seçiminde Dikkat Ettikleri Ölçütlerin Belirlemesi’ konulu yüksek lisans tezim için gereklidir. Dolduracağınız soruların doğru ya da yanlış cevapları bulunmamaktadır. Soruları kendi açınızdan doldurmanızı ve boş soru bırakmanızı rica ediyorum.

Değerli vaktinizi bize ayırdığınız için teşekkür ederim.

Serpil SAÇKESEN
Gazi Üniversitesi
Yüksek Lisans Öğrencisi

1- Mezun olduğunuz okul ?

- a) Kız Meslek Lisesi
- b) Ön Lisans
- c) Okul Öncesi Öğretmenliği(4 Yıllık)
- d) Açık Öğretim Fakültesi (Usta Öğretici)
- e) Yüksek Lisans , Doktora
- f) Diğer.....

2- Kaç yıldır çalışıyorsunuz?

- a)1-5 yıl b) 6-10 yıl c) 11-15 yıl d) 16-20 yıl e)20 yıl ve daha fazla

3- Kaç yaş grubu ile çalışıyorsunuz?

- a) 3 yaş b) 4 yaş c) 5 yaş d) 6 yaş

4- Eğitiminiz sırasında ‘Çocuk Edebiyatı’ ile ilgili ders aldınız mı?

- a) Evet b) Hayır

5- Kitaplık köşenizdeki kitapları alırken kim/ kimler karar veriyor?

- a) Öğretmen
- b) Çocuklar
- c) Öğretmen ve çocuklar
- d) Okul müdürü
- e) Öğretmen ve Okul müdürü
- f) Aileler
- g) Aileler ve Öğretmen
- h) Diğer (Açıklayınız).....

6- Okulunuza hangi sıklıkla kitap alıyorsunuz?

- a) Haftada bir b) On beş günde bir c) Ayda bir d) Dönemde bir e) Yılda bir
- f) diğer(açıklayınız).....

7- Kitaplık köşenizde ne sıklıkla değişiklik yapıyorsunuz?

- a) Her gün
- b) Haftada bir
- c) On beş günde bir
- d) Ayda bir kez
- e) Dönemde bir kez
- f) Yılda bir kez

Sayın Veli ,

Dolduracağınız bu anket ‘Okul Öncesi Öğretmenlerinin ve Ebeveynlerin Çocuk Kitabı (3-6 Yaş) Seçiminde Dikkat Ettikleri Ölçütlerin Belirlemesi’ konulu yüksek lisans tezim için gereklidir. Dolduracağınız soruların doğru yada yanlış cevapları bulunmamaktadır. Soruları kendi açınızdan doldurmanızı ve boş soru bırakmamanızı rica ediyorum.

Değerli vaktinizi bize ayırdığınız için teşekkür ederim.

Serpil SAÇKESEN
Gazi Üniversitesi
Yüksek Lisans Öğrencisi

1) Mesleğiniz :

a) İşçi b) Memur c) Serbest Meslek d) Diğer (Açıklayınız).....

2) Öğrenim düzeyiniz :

- a) Okur-yazar değil
- b) Okur- yazar
- c) İlk okul mezunu
- d) Orta okul mezunu
- e) Lise mezunu
- f) Üniversite mezunu
- g) Lisans üstü eğitim

3) Gelir durumunuz:

- a) 0 – 300 YTL
- b) 301 – 600 YTL
- c) 601 – 900 YTL
- d) 901 – 1200 YTL
- e) 1201 YTL ve üstü

4) Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden kaç çocuğunuz var?

- a) Bir çocuk
- b) İki çocuk
- c) Üç çocuk
- d) Dört ve üstü

5) Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocuğunuzun yaşı?

- a) 0 – 2 yaş b) 2 – 4 yaş c) 4 – 6 yaş

6) Çocuğunuza kaç yaşındayken kitap almaya başladınız?

- a) 0 – 1 yaş arası
- b) 1 – 2 yaş arası
- c) 2 – 3 yaş arası
- d) 3 – 4 yaş arası
- e) 4 – 5 yaş arası
- f) 6 yaş

	OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENİNİN VE EBEVEYNLERİN ÇOCUK KİTABI SEÇİM (3-6 YAŞ) KRİTERLERİ	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	Kitaptaki resimlerde tasvir edilen hareketliliğin çizgilerle ifade edilmesinin resim-metin ilişkisinin kurulmasını zorlaştırdığını düşünüyorum.					
2	Kitap seçerken, kitapta çocuğa ulaşacak olumlu bir mesajın bulunması benim için önemli değildir.					
3	Kitapta iyi bir resimlemenin ve renklendirmenin önemli olduğunu düşünüyorum.					
4	Kitapta işlenen temanın ya da konunun çocuğu yanlış yargılara yönlendirmemesi gerektiğini düşünüyorum.					
5	Bence kitabın kapağının kalın ve dayanıklı malzemeden yapılmış olması önemlidir.					
6	Kitapta işlenen temanın yada konunun çocuğu çıkarcılık ya da saldırganlık gibi davranışlarına yöneltmemesi gerektiğini düşünüyorum.					
7	Kitapta kullanılan cümlelerin kısa olmasını tercih ederim.					
8	Kitaptaki resimlerin çocuğun yakın çevresine ait olmasının önemli olmadığını düşünüyorum.					
9	Kitabın iç kapağında yazar, çizer, yayın evine ilişkin bilgiler ve özellikle de kitabın hangi yaş çocukları düşünülerek hazırlandığının belirtilmesi gerektiğini düşünüyorum.					
10	Kitabın çocuğun kolayca taşıyabileceği ve kullanabileceği ağırlıkta olmasına dikkat ederim.					
11	Kitap satın alırken farklı boyutlardaki kitapları tercih ederim.					
12	Kitabın sayfalarındaki düzenlemelerde resimler ve yazıların birbirinin içine girmemiş olmasına ve ikisinin de net bir şekilde görülebilmesine dikkat ederim.					
13	Seçtiğim kitapta doğa ve insan sevgisi, dostluk, hoşgörü, yardımlaşma, saygılı olma vb... kavramların verilmesi benim için önemlidir.					
14	Kitap seçerken, kahramanların yaşadığı duyguların ya da davranışların çocukların yaşantılarıyla örtüşmesinin (benzemesinin) önemli olmadığını düşünüyorum.					
15	Satın alacağım kitaptaki temanın yada konunun basit ve anlaşılır olmasına dikkat ederim.					
16	Satın alacağım kitaplardaki olay kahramanlarının kötü özelliklere de sahip olmasının önemli olmadığını düşünüyorum.					
17	Kitaplardaki olay kahramanlarının olumlu kişilik özelliklerine sahip olmasının çok önemli olduğunu düşünüyorum.					
18	Seçtiğim kitaptaki dilin, çocuğun dil gelişim düzeyine uygun olması tercihimdir.					
19	Kitap seçerken, duyu organlarına (dokunma, koklama, duyma) hitap etmemesini tercih ederim.					
20	Kitaptaki renkli resimlerin çocuklar için ilgi çekici olduğunu düşünüyorum.					
21	Kitap seçerken; çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını, düşüncelerini, beklentilerini göz önünde bulundururum.					